



Informativno-političko glasilo

Bunjevačke Novine

www.bunjevci.net

Subotica, decembar 2019. - Godina XV - Broj 174 - Cina: 50 dinara



ISSN 1451-2505



Izložba božićnjaka u Maloj Bosni

Bunjevački Nacionalni Savet

Национални савет буњевачке националне мањине

Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine

National Council of the Bunjevac Ethnic Minority

Slušajte radio emisije na bunjevačkom jeziku

„Bunjevačka rič“

Radio Subotica (104,4 MHz) nediljom od 9,30 sati

„Subotica na bunjevačkom“

Radio Subotica (104,4 MHz) subotom od 9,45 sati

„Radio Spektar“

Treći program Radio Novog Sada (100 MHz) petkom od 14,15 sati

Slušajte „Bunjevački radio“

www.boc.rs

Gledajte TV emisiju na bunjevačkom jeziku

„Spektar“

Radio-televizija Vojvodine, drugi program, nediljom od 17,30 sati

Pratite nas na internetu

www.bunjevci.net

Bunjevački nacionalni praznici:

2. februar, *Dan Velikog prela*

23. februar, *Dan osnivanja prvog Nacionalnog savita*

15. avgust, *Dan Dužijance*

25. novembar, *Dan Velike narodne skupštine Srba, Bunjevaca i ostali Slovena*

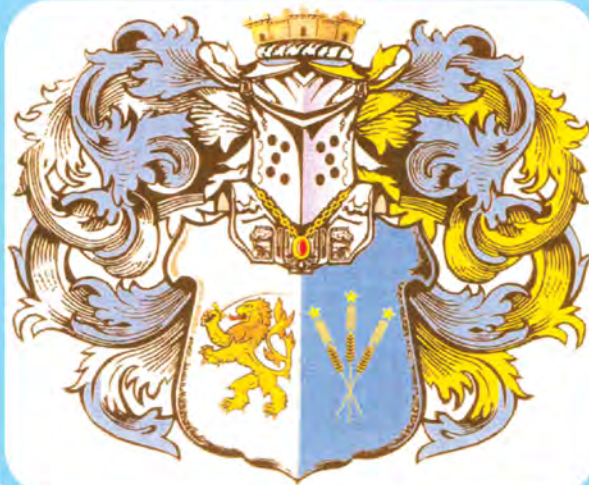
PODVIKUJE BUNJEVAČKA VILA

PODVIKUJE BUNJEVAČKA VILA
IZ OBLAKA RAŠIRILA KRILA,
OJ BUNJEVČE PROBUDI SE SADA
STAREŠINO SUBOTICE GRADA.

MENE MATI UČILA PIVATI
PIVAJ SINE DA BUNJEVCI ŽIVE,
NEK NAM ŽIVI NAŠA MILA BAČKA,
TAMBURICA, PISMA BUNJEVAČKA.

NE ZOVEMO SAMO BOGATAŠE
VEĆ I DRUGE STANOVNIKE NAŠE,
JA SAM SINAK SUBOTICE GRADA
NE DAM VIŠE DA MOJ NAROD STRADA.

BUNJEVAČKA SVEČANA PISMA



OSNIVANJE I FUNKCIONISANJE NIU „BUNJEVAČKOG INFORMATIVNOG CENTRA“ POMOGLI



MINISTARSTVO
KULTURE
REPUBLIKE
SRBIJE



POKRAJINSKI
SEKRETARIJAT
ZA INFORMACIJE
AUTONOMNE
POKRAJINE
VOJVODINA

Informativno-političko glasilo
bunjevačke nacionalne manjine

Godina XV Broj 174

Decembar 2019.

Cina 50 dinara

Izlazi prve nedilje u misecu

Izdavač:

NIU „BUNJEVAČKI INFORMATIVNI
CENTAR“ - Subotica

Osnivač izdavača:

NACIONALNI SAVET BUNJEVAČKE
NACIONALNE MANJINE

Direktor NIU „BIC“:

Mirko Bajić

v.d. glavnog i odgovornog urednika

„Bunjevački novina“:

Nikola Stantić

Redakcija:

Nikola Stantić

Ksenija Stojičić (gradska hronika)

Tamara Babić (kultura)

Stanislava Lutkić (Sombor)

Siniša Tikvicki (on-line izdanje)

Boris Bajić (sekretar Redakcije)

Stalni saradnici:

Ana Vojnić Kortmiš, Tihomir Kujundžić

Matković, Nikola Ostrogonac,

Eva Kovač Peckai

Tehnički urednik:

Nikola Stantić

Fotografija:

Nikola Stantić

Naslovna strana:

Izložba božićnjaka u Maloj Bosni

Adresa:

Trg cara Jovana Nenada 15/2,

24000 Subotica

Telefon/fax: 024 523-505

e-mail: bic@bunjevci.net

Štampa:

Rotografika Subotica

Tiraž:

1.000

Dizajn:

Studio Trid Beograd

Distribucija:

„Press international“ - Novi Sad,
„Centrosinergija“ d.o.o. Novi Beograd

List je upisan u Registar javnih
glasila Agencije za privredne reg-
istre Republike Srbije pod regis-
tarskim brojem: NV000430
COBISS SR-ID 133482759

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Biblioteka Matice srpske, Novi
Sad
659.3(=862)

Poštivana čeljadi,

Korak po korak, broj po broj, evo i posljednjeg izdanja „Bunjevački novina“ za ovu godinu. U njemu smo ostavili prostora za ono najljepše što nas očekiva – za najradosnije božićne dane. Sićamo se kako se Božić kadgod slavio, al donosimo i pripovitke kako se Božiću radujemo i pripravljamo kroz prigodne radionice, izložbe...

Sićamo se i Velike narodne skupštine, održane 1918. godine. Bio je to momenat kad su Bunjevci bili puni entuzijazma, kako i ne bi, kad su konačno dočekali da mogu divaniti svojim jezikom, a da ne budu kažnjeni, da mogu živiti u državi sa drugom slovenskom braćom, jednaka ko i svi oni.

Međutim, njeva uloga u stvaranju države svi Slovena vrlo je brzo zaboravljena i nije prošlo tušta godina, pa opet nije bilo dobro bit Bunje-

vac. Ne da nije bilo dobro, nego nije bilo slobodno.

Čini se da je oko Bunjevaca uvijek bila nika otimačina. Prvo, kad je trebalo braniti ove prostore od Turaka, potom kad se trebalo otrgnuti od Austro-ugarske, a potom i kad je trebalo pokazati da jednog naroda ima više nego što u stvari ima. Ta otimačina traje i danas, gotovo po istim principima. Otimaje se bunjevačko ime, evo, sad i bunjevački jezik, o čemu takođe možete čitati u ovom broju, a biće to tema i za naredna izdanja.

I šta ostaje na kraju? Na kraju godine sabrat se, skupiti snage, i kad okrenemo kalendar, naslovit di smo stali!

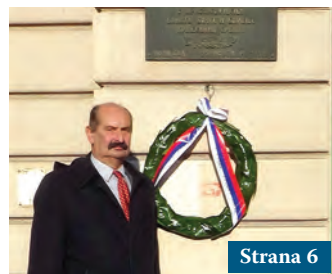
Na kraju svima vama želimo čestit Božić i srično Mlado lito!



Strana 4



Strana 5



Strana 6



Strana 8-9



Strana 16-17



Strana 18

Sadržaj

4

Zaštita bunjevačkog jezika

5-6

Zakonsko pravo – službeni
bunjevački jezik

6

Mostovi saradnje

7

Tribina „Bunjevačkog kola“

8-9

Volja snažnija od priprika

13

Priključili se proslavi

16-17

Braća uvek i uvijek zajedno

17

Sto godina Trianona

18

Jubilej vridni žena

30

Vridan jubilej vridnog konjara

Ako i vi želite da vam poštaš svakog prvog u misecu donese „Bunjevačke novine“ pritplatite se na nji.

Godišnja pritplata je 600 dinara (sa ptt troškovima).

Platiti možete na naš tekući račun: 200-2642360101825-19 (Poštanska štedionica)

sa naznakom za pritplatu.

Godišnja pritplata za inostranstvo je 20 evra.

Posli uplate nazovite nas kako bi upisali vašu kućnu adresu: 024 523-505

ODRŽANA VANREDNA SEDMA SIDNICA NSBNM

Zaštita bunjevačkog jezika

Jednoglasnom odlukom da bunjevački jezik treba zaštititi od svojatanja okončana je sedma, vanredna sidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine. Sazvana je sa samo jednom tačkom Dnevnog reda – tribalo je dat mišljenje NSBNM o dopuni Odluke o mriži javni osnovni škula sa sidištom na teritoriji Subotice.

Naime, Hrvatsko nacionalno vijeće osniva Obrazovno vaspitnu ustanovu Hrvatski školski centar „Zadužbina biskupa Budanovića“, koja će se, prema elaboratu, izmed ostalog baviti i izučavanjem bunjevačkog govora. Taki pridlog je, kako je ocinilo svi sedamnaest prisutni članova NSBNM neprihvatljiv, odnosno, jednoglasno je odlučeno da NSBNM ne da pozitivno mišljenje.



Suzana Kujundžić Ostojić, Nikola Babić i Veljko Vojnić

Sidnici NSBNM, održanoj 8. novembra, prithodio je sastanak Odbora za obrazovanje, di je ova tema detaljno razmatrana, a kako je obavistila pridsidnica Odbora **Jadranka Tikvicki**, stav članova je bio jasan. Tako je na Odboru donet pridlog da se ne da pozitivno mišljenje jel:

1. Nacionalni savit bunjevačke

nacionalne manjine je nadležno tilo koje se bavi pitanjom Bunjevaca i bunjevačkog jezika

2. Bunjevački jezik nije govor, nego jezik čiji su standardi proglašeni Službenim glasnikom br.19 od 14. 3. 2018.

3. Predmet „Bunjevački govor s elementima nacionalne kulture“ je uveden u škole 31. januara Službeni list APV br. 2 i 4. marta 2005. Službeni list APV BR.4, a od 16.12. 2017. godine postoji ko predmet „Bunjevački jezik s elementima nacionalne kulture“ Prosvetni glasnik br. 18 od 17.12.2018.

4. Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine ima svoje stručne kadrove koji ispunjavaju uslove po „Pravilniku o stepenu i vrsti obrazovanja nastavnika i stručnih saradnika u osnovnoj školi“ Službeni glasnik, prosvetni glasnik br. 11 od 2012. godine, ko i nastavni materijal za održavanje nastave.

– Nemamo ništa protiv tog da se pomenuti Centar osnuje, da se u njem izučava hrvatski jezik, al imamo protiv onog što dalje piše, da će se izučavati bunjevački govor. Piše i da će izučavati šokački, ni tom se ne protivimo jel su se Šokci izjasnili ko integrativni dio hrvatske manjine, al nisu svi Bunjevci. Mi imamo nacionalni savit, standardizovan jezik koji se trinaest godina uči u os-

novnim školama, sad počinje i u sridnjoj. Već je toliko mišanja u stvari vezane za Bunjevce, da više ne možemo i ne tribamo čuti. Ponavljam, nemamo ništa protiv drugi, al imamo protiv da kogod uzima ono što je naše – divani dr Suzana Kujundžić Ostojić, pridsidnica NSBNM, pa naglašava:

– Ne možete bit dio dvije manjine, el ste jedno, el drugo. Ako je kogod bunjevački toliko pri srcu, pa nek dođe kod nas, u škole di se već godinama pridaje.

Ovaj slučaj, ponovo otvara i druga pitanja, smatra pridsidnica NSBNM.

– Pitaje nas često šta smo toliko zapeli za Dekret iz 1945. godine, kad to više nije aktuelno. Pa, kako možemo kazat da se ne sprovodi, kad se nudi da se kod Hrvata uči bunjevački govor.

Tokom rasprave na sidnici izneto je i mišljenje da i bunjevačka zajednica pokrene inicijativu da se osnuje sličan centar.

– To ostaje ko dobra ideja za dalju raspravu. No, to ne triba uraditi samo zato što je i kogod drugi, nego to mora bit u našem interesu. Moramo prvo viditi šta možemo dat diti dodatno, el ćemo im na taj način štogod oduzet. U fokusu nam moraje bit sama dica! – naglasila je dr Kujundžić Ostojić.

N. S.

BREZ SAGLASNOSTI

„Na dopis br. IV-04-031-324/2019. predlagača Gradskog veća Subotice kakav je poslat, Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine ne daje saglasnost na Odluku o dopuni Odluke o mreži javnih osnovnih škola sa sidištem na teritoriji Grada Subotice, koja je donešena na osnovu elaborata Hrvatskog nacionalnog vijeća u kojem je navedeno da je jedan od razloga za formiranje Obrazovno - vaspitnog centra - Hrvatski školski centar „Zadužbina biskupa Budanovića“ negovanje bunjevačkog govora.

Bunjevačka nacionalna manjina je autohtona manjina u Republici Srbiji. Ima svoj nacionalni savit, institucije, standardizovani jezik, koji se pod nazivom Bunjevački jezik sa elementima nacionalne kulture predaje u osnovnim školama, a u toku je uvođenje i u srednje škole, na osnovu odobrenja Republičkog Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja i Pokrajinskog sekretarijata za propise, upravu i nacionalne manjine.

Hrvatska nacionalna manjina, kao i svaka druga nacionalna manjina, ima pravo da neguje svoj maternji jezik, ali nema pravo da bunjevački jezik definiše i predaje kao govor hrvatskog jezika.

Ukoliko bi se donela odluka na bazi postojećeg elaborata, po kojem bi se u Obrazovno - vaspitnom centru - Hrvatski školski centar „Zadužbina biskupa Budanovića“ predavao bunjevački govor, to bi od strane donosioca predloženog akta, bila zvanična primena naredbe iz 1945. godine kojom se svi Bunjevci, bez obzira na ličnu izjavu, imaju smatrati Hrvatima.

Zahtevamo od predlagača da se elaborat promeni, a predavanje bunjevačkog govora izostavi zbog navedenih činjenica.

Ukoliko se „bunjevački govor“ isključi iz elaborata, spremni smo dati pozitivno mišljenje za formiranje Obrazovno - vaspitnog centra - Hrvatski školski centar „Zadužbina biskupa Budanovića“, stoji i pridlogu Odluke koju je pročitala pridsidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine.

AKTIVNOSTI NACIONALNOG SAVITA BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE

Zakonsko pravo – službeni bunjevački jezik

Iza predstavnika Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine je niz važni sastanaka. Izmed ostalog, održan je sastanak s pokrajinskim sekretarom za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice, sastanak Koordinacije nacionalni savita, te sastanak sa ministrom za državnu upravu i lokalnu samoupravu.

Sastanak sa **Mihaljom Njilašom**, pokrajinskim sekretarom za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice, bio je prilika da se iznese stav Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine povodom osnivanja Obrazovno vaspitne ustanove Hrvatski školski centar „Zadužbina biskupa Budanovića”.

– **Ponovili smo još jedared kako je bio stav nakon vanredne sidnice Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine i da je on bio jedinstven. Usudio je odgovor da imamo svako zakonsko pravo da tražimo, a tražimo da se iz pridloga osnivanja takog školskog centra izostavi bunjevački jezik. Rič je o centru hrvatske zajednice, oni imaju svoj jezik, hrvatski, nemamo ništa protiv da ga izučavaju, na najbolji način. Ono protiv čega smo izuzetno i apriori jeste da se bunjevački pridaje i izučava u ovakom centru. Očekivamo dalje korake, vidjećemo kako će oni bit** – divani **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica NSBNM, koja



je zajedno sa podpridsidnicima **Mirkom Bajićom** i **Veljkom Vojnićom**, bila u delegaciji koja je posila Njilaša, ujedno i podpridsidnika Pokrajinske vlade.

Mišljenje NSBNM nije obavezujuće, al, kako kaže pridsidnica Savita, ne smi bit ni zanemareno.

– **Ako je u tom mišljenju skrenuta pažnja da se štogod radi protiv zakona, onda bi to tribalo bit obavezujuće. Bar ja to tako vidim, a virujem da bi i u drugim institucijama tribali tako reagovat. Upućeni smo i na lokalnu samoupravu u Subotici, jel je sve još u formi pridloga, pa da se tu riši. U međuvremenu sam bila i na sastanku s Bogdanom Labanom, gradonačelnikom Subotice, divanili smo i o toj temi i nadam se da ćemo doć do rišenja.**

Sastanku u Novom Sadu slidio je i sastanak Koordinacije nacionalni savita u Beogradu.

– **Bio je to jedan od poslnidni**

sastanaka kojim pridsidava Nacionalni savit mađarske nacionalne manjine. Jedna od tema se ticala divana o tom šta će bit prioritet finansiranja u 2020. godini. Na moje veliko zadovoljstvo, svi smo se složili da to bude obrazovanje. Posla u obrazovanju ima tušta, od pripravljanja planova i programa, te izdavanja udžbenika, a sve je to palo na finansiranje nacionalni savita. Nama je to pogotovo problem, jel za obrazovanje imamo izuzetno „tanak” budžet, oko 60-70 hiljada dinara, a obaveze su oko 1,5 miliona. Nadam se da ćemo lakše radit, a očekivamo i početak nastave i u sridnjim školama, a i te pridavaće triba platit.

Sastanak Koordinacije bio je prilika i da se divani o drugim temama, a jedna je izostanak pravog rada lokalni odbora za međunarodnu saradnju.

– **Ovi odbori ne funkcionišu**

na pravi način, a Subotica je jedna od najnegativni primera, jel kako mi se čini ovaj odbor nije ni formiran. U perspektivi bi ti odbori tribali priuzet dosta obaveza kad su u pitanju odnosi izmed nacionalni manjina.

Promine koje su se desile po pitanju statusa bunjevačkog u ovom slučaju ko jezika, donose i nove mogućnosti po Zakonu o službenoj upotrebi jezika. Naime, u dilovima Subotice di ima 15% pripadnika bunjevačke zajednice, ime na toponima se mogu isticat i na bunjevačkom.

– **Do tog, nažalost, još nije došlo, a tribala je lokalna samouprava sama reagovat nakon objave da je bunjevački standardizovan ko jezik. Tu je i mogućnost uvođenja bunjevačkog u službenu upotrebu na nivou Subotice. To pravo možemo ostvarit na dva načina, prominom Statuta, za taku inicijativu je potrib-**

no skupit 5.000 potpisa, el da skupštinska većina donese taku odluku. Mislim da ćemo ić na prvu varijantu.

Teme o kojima se divanilo na sastanku Koordinacije bile su dobar uvod za sastanak pridsidnika nacionalni savita u Srbiji s ministrom državne uprave i lokalne samouprave **Brankom Ružićem**.

Ministar Ružić je tom prilikom istako da je važno da se niguje odnos saradnje i povirenja izmed nacionalni savita i Ministarstva, te da je to u interesu pripadnika svi nacionalni manjina, al i svi građana Srbije. Takođe, on je istako da je bilo važno da se, godinu dana posli izbora za nacionalne savita nacionalne manjine, vidi šta je uradilo Ministarstvo, a šta saviti. Izmed ostalog, istako je i da je uspišno sproveden i postupak dodile srid-

stava iz Budžetskog fonda za nacionalne manjine za 2019. godinu i sa 30 miliona dinara je podržan 91 projekat iz oblasti kulture nacionalni manjina.

– Novim zakonskim rešenjima omogućili smo dobrovoljan upis nacionalne pripadnosti u matične knjige, u saradnji sa Misijom OEBS u Srbiji, a na osnovu podataka iz matičnih knjiga, u završnoj fazi je priprema standardizacije/transkripcije ispisa albanskih imena i prezimena na srpskom jeziku i ćirilicnom pismu – istako je Ružić i dodo da je oblast zaštite ljudski i manjinski prava našla svoje misto u opštim programima obuke koji se sprovode za sve zaposlene u državnim organima i lokalnim samoupravama.

– Kratko sam informisala ministra Ružića šta i kako radimo,

šta smo sve uradili, kaki su bili problemi i kako smo se snalazili. Mnogi su ko problem istakli nepoznanicu budžeta kojeg još nismo dobili ni danas. No, i nuz to smo uspili uradit sve planirano i finansijski to ispratit. Istakla sam da smo se najviše bavili temom obrazovanja, al i da je Ustanova kulture „Centar za kulturu Bunjevaca” uradila tušta posla, a skrenila sam i pažnju na aspekt službene upotrebe jezika, odnosno da smo ispunili norme da bi mogli ostvarit prava koja nam pripadaje po zakonu. Bilo je i divana na temu oštri pravila što se tiče raspodile sridstava iz Kancelarije za ljudska i manjinska prava i da to pravi ozbiljnu segregaciju izmed oni manjina koji imaju matičnu državu i manjina kojima je matična država

Srbija. Ovo se posebno vidi na problemu finansiranja u oblasti obrazovanja. Moždar bi bilo najbolja da postoji mogućnost, odnosno dobra volja, da se pri Budžetskom fondu doda još jedna stavka koja bi se odnosila na nacionalne manjine kojima je Srbija matična država. Ministar je pokazao razumivanje za tu temu, o tom bi, svakako, tribalo bit još divana na sastancima Koordinacije, a ovako štogod bi moglo zaživit već u narednoj godini – dodaje dr Kujundžić Ostojić.

Sastanci ministra sa pridsidnicima nacionalni manjina dio su redovni aktivnosti i mehanizama za unapriđenje saradnje i razgovor o radu nacionalni savita, stoji na kraju obavištenja na sajtu Ministarstva.

N. S.

POLOŽENI VINCI NA SPOMEN PLOČU U NOVOM SADU

Mostovi saradnje

Uponediljak, 25. novembra, u prijapodnevnim satima, u okviru obilježavanja proslave 25. novembra 1918. godine, dana kad je održana Velika narodna skupština u Novom Sadu, Grad Novi Sad organizovo je svečano polaganje vinaca na zgradu di je ona prija 101 godinu i održana.

U ime Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine vinac je svečano položio **Mirko Bajić**, podpridsidnik NSBNM.

– Braća uvek i uvijek zajedno, Bunjevci su dali velik doprinos u stvaranju Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca 1918. godine i ko što i danas grade odnose povirenja i zalažu se za unapriđenje države u kojoj žive. Bunjevci su danas autohton narod koji živi u Republici Srbiji i ostvariva svoja prava, a zadatak Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine biće i dalje borba za ta pra-



Mirko Bajić, podpridsidnik NSBNM

va bunjevačke nacionalne zajednice – kazo je Bajić.

Na svečanom polaganju vinaca povodom 101. godine od prisajedinjenja i stvaranja Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca 1918. godine bio je i gradonačelnik Grada Novog Sada **Miloš Vučević**.

– Pre 101 godinu ovi prostori su prisajedinjeni Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca. Ovaj datum je važan za zemlju Srbiju u kojoj danas živimo. Moramo posebno istaći i ulogu žena na Velikoj narodnoj skupštini koje su takođe dale svoj doprinos i već tada pokazale da se naša zemlja ubrajala u moderne zemlje i da se borila za ravnopravnost žena. Treba da gledamo u budućnost i da gradimo mostove saradnje sa svima onima koji su dali doprinos u stvaranju ove države – poručio je gradonačelnik Novog Sada.

T. B.

DAN VELIKE NARODNE SKUPŠTINE SRBA, BUNJEVACA I OSTALI SLOVENA

Tribina „Bunjevačkog kola”

U nedjelju 24. novembra, u Srpskoj čitaonici „Laza Kostić” u Somboru, UG „Bunjevačko kolo” pripravlilo je tribinu povodom 25. novembra, Dana Velike narodne skupštine Srba, Bunjevaca i ostali Slovena. Tribina o jednom od četiri nacionalna praznika bunjevačke nacionalne manjine je ukazala na istorijske momente i značaj položaja Bunjevaca kako u prošlosti tako i do današnji dana.

Prigodnim riječima goste je pozdravio predsjednik Udruženja **Dejan Parčetić** koji je ujedno čestito praznik svim Bunjevacima.

sidnik Srpske čitaonice „Laza Kostić” **Aleksandar Radišić**, ukazao je na značaj i dugogodišnju saradnju sa UG „Bunjevačko kolo” i pozdravio prisutne goste.

– Dugogodišnja saradnja sa „Bunjevačkim kolom” znači mi mnogo, a posebno ovim večerašnjim povodom. Večeras mi je posebno drago što su Bunjevci inicijatori obeležavanja i proslave praznika, 25. novembra, koji je po meni jako značajan za sve nas slovenske narode koji živimo na ovom području, jer je tog datuma 1918. godine, posle Prvog svetskog rata, u Novom Sadu na



Arsen Mijatović



Momir Milivojević



– „Bunjevačko kolo”, a tako i bunjevačka zajednica, obilježava danas jedan od svoja četiri praznika, Dan prisajedinjenja Vojvodine matici Srbiji. Smatram da je to jedan velik praznik, samim tim određiva položaj Vojvodine. Bunjevci su tu dali značajnu ulogu, na tim načelima i danas živi „Bunjevačko kolo”, ko i Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine – istako je predsjednik Udruženja.

U ime gradske uprave grada Sombora nekoliko riječi uputio je **Mirko Strigić**, član Gradskog vijeća za oblast ruralnog razvoja. Prid-

Skupštini doneta odluka da se Banat, Bačka i Baranja pripoje Kraljevini Srbiji. To je istorijska odluka koja je doneta i koju mi večeras proslavljamo i obeležavamo.

O istorijskim događajima divanio je profesor istorije **Arsen Mijatović** koji je posebno istako govor **Jaše Tomića**.

– Reč je o govoru gde je rekao da svi narodi koji će ostati da žive na ovom prostoru treba da imaju pravo na život, na svoj jezik, kulturu, običaje. Na kraju je rekao da ako se budemo ponašali kako su se ovi prethodni ponašali,

propašćemo, kao što su i oni propali. Dakle to je jedan testament koji je dat i za druge generacije i vidim da se na ovim prostorima baš to i održalo i da se povodom toga to i dešava, i da svi narodi na prostoru naše zemlje imaju svoje pravo na jezik, kulturu, običaje, na pismo, školovanje.

Profesor je ukazao na težak položaj Bunjevaca, al i drugi naroda, u prošlosti, ko i samu borbu da se izbore za svoj jezik, kulturu i identitet do današnji dana.

– Pritisak Mađarske i mađarizacija svih stanovnika, ne samo bunjevačkog, nego i srpskog pa

čak i nemačkog su obeležili to vreme. Ti događaji su posle rata dali Bunjevcima motiv da se oslobode, da stvore svoju naciju, da ostanu svoj na svome, da zadrže svoj jezik i svoju kulturu.

O istorijskom pogledu na 1918. godinu, na oslobođenje grada Sombora ko i Dan Velike narodne skupštine, divanio je **Momir Milivojević**, predsjednik UO Srpskog istorijskog društva „Miloš S. Milojević” iz Sombora.

– Bunjevce su uvek dobro tretirali ovde i bili smo kao braća. Smatram da su Bunjevci, s obzirom na odluke koje su doneli sa Srbima i da sa Srbima zajedno idu u budućnost, dobro postupili jer su uspjeli da se održe u ovoj našoj državi. U Mađarskoj je, na primer, posle Prvog velikog rata ostalo sto hiljada Bunjevaca, a sad ih ima manje od hiljadu, što znači da je to pitanje tamo malo drugačije rešeno – istako je Momir Milivojević.

Kulturno-umetnički program ulipšali su tamburaši, guslar **Glišo Kočalo** i **Luka Merei** na klarinetu, učenik Sridnje muzičke škole „Petar Konjović” u Somboru.

S. L.

OBILUŽEN NACIONALNI PRAZNIK BUNJEVACA – DAN VELIKE NARODNE SKUPŠTINE SRBA, BUNJEVACA I OSTALI SLOVENA

Volja snažnija od priprika

Iako je od Velike narodne skupštine Srba, Bunjevaca i ostali Slovena prošla 101 godina, tadašnje odluke narodni prvaka ima uticaja i na današnje vrime. Upravo je te, 1918. godine, 25. novembra, otvoren put ka realizaciji današnje ideje – da svi Južni Sloveni žive u jednoj državi. Med onima koji se s posebnom pažnjom sićaje Velike narodne skupštine jesu Bunjevci, a koliko im je ovaj datum značajan divani i podatak da su 25. novembar izabrali za jedan od svoj četiri nacionalna praznika. Tako je i ove godine, baš 25. novembra, u Velikoj vićnici Gradske kuće u Subotici, svečanom akademijom i obiluzen nacionalni praznik Bunjevaca – Dan Velike narodne skupštine, u organizaciji Ustanove kulture „Centar za kulturu Bunjevaca”, a pod pokroviteljstvom Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine.

Velika narodna skupština bila je misto di su „udareni temelji” države u kojoj i danas živimo, al i jedan od ključni momenata za istoriju Bunjevaca na ovim prostorima. U želji da saćuvaje svoj identitet, Bunjevci su bili možda i ključan tas na vagi u vrime kad se odlučivalo o granicama posli Pr-



Suzana Kujundžić Ostojić



Dragi Vučković



Goran Vojnić Purčar

vog svitskog rata. Nažalost, početni entuzijazam je ubrzo splasnio, a

Bunjevci su krenili putom gubitka identiteta, s novom ključnom ta-

kom 1945. godine – donošenjem Dekreta koji je onemogućio da se Bunjevci tako izjašnjavaju. Danas, Bunjevaca ima daleko manje neg te 1918. godine, kad ji je moralo bit bar 84.000, na osnovu 84 delegata od 757 koliko ih je bilo na Velikoj narodnoj skupštini, al ti Bunjevci i danas Srbiju smatraje ko svoju matičnu državu.

Naglašavajuć da 101. godinom od Velike narodne skupštine počima pisanje stranica drugog vika od ovog istorijskog događaja **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica Nacionalnog savita bunjevač-



ke nacionalne manjine, je istakla:

– Tada (na Velikoj narodnoj skupštini) smo izabrali izlazak iz Austro-ugarske i građenje Kraljevine Srba, Slovenaca i Hrvata. Tili smo svoj nacionalni napridak, al i napridak ostali naroda nuz nas. Izabrali smo veliku porodicu slovenski naroda u kojoj ćemo bit grana velikog stabla. Izabrali smo, al to nismo i dobi-li.

Bunjevci su imali velike žrtve u Prvom svjetskom ratu, a novi udar na nji bio je posli Trijanonskog mirovnog sporazuma 1920. godine.

– Novom granicom su od nas odvojeni naša braća i sestre u Mađarskoj. Uslidio je potom Drugi svjetski rat, novi gubici, a potom i Dekret po kojem smo imali pravo da se izjašnjavamo samo ne onako kako mislimo. Duge decenije tišine i društvene nepravde trajale su sve do 2003. godine kad je osnovan prvi Bunjevački nacionalni savit.

U momentu kad je prošlo pun vik od Velike narodne skupštine, ponovo je zaokružena jedna cilina. Naime, 1918. godine se u subotičkoj Gimnaziji učio bunjevački ko maternji jezik, a od ove jeseni je to u Gimnaziji „Svetozar Marković“ ponovo moguće.

– Korak po korak, ostvarivamo danas snove naši bunjevački velikana, biskupa Ivana Antunovića, Blaška Rajića, Paje Kujundžića i mnogi drugi. Put je bio dugačak i trnovit, al pripriki nisu bile snažnije od naše volje da budemo Bunjevci. Zato vam čestitam nacionalni praznik sa željom da ispisane stranice drugog vika od Velike narodne skupštine budu primer kako se bori i postoji jedan mali narod velikog srca, zelena i jaka grana slovenskog stabla! – naglasila je dr Kujundžić Ostojić.

U ime Vlade Republike Srbije, lokalne samouprave i gradonačelnika Subotice Bogdana Labana prisutnima se obratio Dragi Vučković, načelnik Severno-bačkog



okruza. On je tom prilikom istako je da se svi zajedno moramo siliti velikog dila generacije koja je stvarala granice nove države i da promislamo o porukama koje su nam naši prici ostavili, odnosno pokušamo našu vertikalu vridnosti usmiravat ka njevom amanetu.

– Bunjevci i njihove starešine su tačno znali za šta se bore i to su i uradili. To treba da se prepozna kao vrednost, da se zna da postoje neke stvari koje nisu relativne i postoje stvari za koje se vredi boriti. Šta je ono što mi danas kao generacija treba da odgovorimo, da budemo barem malo dostojni naših predaka? U ovim, mirnodopskim uslovima, i Republika Srbija i Grad Subotica su mesta koja su otvorena za participaciju bunjevačke nacionalne manjine. Da mladi imaju šansu da se školuju na svom maternjem jeziku, da se neguju

običaji, da se neguju vrednosti naroda. Jer, ako mi ne budemo znali ko su i kakvi su Bunjevci, onda nećemo znati ni kakvi smo mi sami. Sa druge strane, dok god Bunjevci budu čuvali svoj identitet, to je siguran znak da ćemo i mi biti bolji, jer nas oni čine boljim. Živeli Bunjevci, živela Srbija!

Divaneć o Trijanonskom sporazumu koji je dono nove granice Evrope, a koji je itekako utico i na Bunjevce, istoričar Goran Vojnić Purčar je naglasio:

– Viševikovna težnja južno-slovenski naroda ka stvaranju jedne velike zajedničke države je ostvarena. Oni kojima su bila uskraćena nacionalna prava u Austro-ugarskoj dobili su mogućnost da se nezavisno razvijaju sa svojim sunarodnicima. Što se Bunjevaca tiče, većina je došla pod okrilje kasnije Kraljevine

SHS, a jedan dio je osto u Mađarskoj. Velike sile, prije svega Francuska i Velika Britanija, odredile su granice. Ta granica je podilila Bajski trougao (prostor izmed Subotice, Sombora i Baje na kojem je bilo najviše Bunjevaca), a oko 60.000 Bunjevaca je ostalo u Mađarskoj. Jedan dio se preselio, a velik dio je osto i asimilovan je. Poslidica svega je da u Mađarskoj danas ima malo Bunjevaca, slabo poznaje svoj jezik, a država Mađarska im ne dozvoljava da se izjašnjavaju ko zasebna nacionalna manjina.

U kulturno-umitničkom dila programa učestvo je Mišoviti hor Gimnazije „Svetozar Marković“ pod upravom Veselina Jevtića, Ivan Ivanković Radak, Kornelije Vizin, Emina Tikvicki i Tamara Babić, ko i Kulturno-umitničko društvo „Aleksandrovo“.

N. S.

SUBOTICA NA BUNJEVAČKOM – HRONIKA ZA NOVEMBAR

Vučić i Pastor u positi fabrikama na Paliću

Firme „Goodwill Pharma” i „Podrum Palić” u pratnji **Ištvana Pastora**, pridsidnika Skupštine AP Vojvodine, i gradonačelnik Subotice **Bogdana Labana**, proteklog vikenda oboje je pridsidnik Republike Srbije **Aleksandar Vučić**. Sridstva za izgradnju ladnjače i destilerije obezbiđena su iz sopstveni sridstava „Andeksa” – 4,7 miliona evra, kreditom banke – 2,7 miliona evra, dok je Fondacija „Prosperitati” obezbidila 4,05 miliona evra. Prithodno, Vučić i Pastor oboje su subotičku kompaniju „Goodwill Pharma”, fabriku za proizvodnju likova i dijetetski proizvoda vridnu 4,7 miliona evra.

Pridsidnik Republike Srbije Aleksandar Vučić zafalan je vlasnicima na uloženom novcu i trudu:

– Posebnu zahvalnost bih izrazio predsedniku mađarske Vlade Viktoru Orbanu na podršci. Prošli smo kroz ne lak period, ja da objasnim Srbima da ti projekti nisu usmereni protiv nas, a Viktor Orban da izgura dozvole da bismo u ovakvim projektima mogli da učestvujemo. Ponosan sam na vas što ste ovoliko novca uložili i želim da kažem hvala Andoru Čakanju što se vratio u zemlju posle mnogo godina u Sjedinjenim Američkim Državama.

Ištvan Pastor, pridsidnik Skupštine AP Vojvodine, podsitio je na sridstva koja su uložena putom Vlade Republike Mađarske i Fondacije „Prosperitati”:

– Za četiri godine smo imali osam konkursnih krugova, 47 raspisanih konkursa, 12.500 uspešnih aplikacija od toga 23 velikih firmi, 166 srednjih i više od 12.000 malih. Pokrenuto je oko 400 novih biznisa i pomogli smo ljudima da kupe više od 800 kuća u seoskim sredinama – kazo je Pastor.

Ambasador SAD u Srbiji posatio naš grad

Entoni Godfri, ambasador Sjedinjenih Američkih Država u Srbiji, boravio je u svojoj prvoj zvaničnoj positi našem gradu. Ambasador je u opuštenoj atmosferi divanio s gradonačelnikom Bogdanom Labanom, posli čega je oboje pojedine znamenitosti grada:

– Mi smo vrlo srećni što imamo mogućnost da vidimo ovu lepu zgradu, i što imamo prilike da čujemo o napretku u ekonomiji ovog regiona. Ja se nadam da će se naša saradnja sa ovim lepim gradom nastaviti.

Sa značajnim planovima kada je napridak grada u pitanju ambasadora je upoznao gradonačelnik **Laban**:

– Izuzetna je čast meni kao gradonačelniku i svih nas Subotičana, da možemo ugostiti ovako značajnog gosta, našeg prijatelja, ambasadora Godfria. Upoznali smo njegovu ekelenciju sa subotičkim načinom života, sa našim ekonomskim razvojem i prosperitetom. Planiramo da obiđemo sve znamenitosti u gradu, kao i Američki kutak u Gradskoj biblioteci.

Dobrodošlica za novog crnogorskog ambasadora

Gradonačelnik Subotice **Bogdan Laban** primio je u ponediljak, 25. novembra, u svom kabinetu u Gradskoj kući, novog ambasadora Crne Gore u Srbiji **Tarzana Miloševića**. Novopostavljenom ambasadoru Crne Gore gradonačelnik je poželio dobrodošlicu i uspišan diplomatski man-

dat, i istako da mu posita njegove ekelencije pridstavlja izuzetnu čast i zadovoljstvo.

Tokom srdačnog susreta, kako je prino zvanični sajt Grada Subotice, gradonačelnik **Laban** upoznao je ambasadora **Miloševića** s ekonomskim razvojem, privrednim, kulturnim i turističkim potencijalima Subotice. Divanilo se i o odnosima izmed dvi zemlje, trgovinskoj razmini ovog regiona s Crnom Gorom i intenziviranju saradnje izmed Grada Subotice i prijateljski crnogorski opština.

U čast žrtvama rata

Ministarstvo odbrane Ruske federacije pokrenilo je u čast 75. godišnjice pobede u Velikom otadžbinskom ratu međunarodnu memorijalnu akciju „Put sićanja”. Na Spomen-kompleksu palim crvenoarmejcima na Pravoslavnom groblju u Dudovoj šumi, svečarskom ceremonijom iskopana je zemlja sa grobova vojnika Crvene armije koji su poginili prilikom oslobađanja Subotice.

Kako **Denis Kruglov**, ataše Odiljenja za kulturu Ambasade Rusije u Srbiji, kaže, zemlja će zajedno sa zemljom uzetom s još 14 lokacija u zemlji bit poslata u Rusiju jednim veoma značajnim povodom:

– Ministarstvo odbrane Rusije gradi veliki hram gde će biti iskořićene zemlja sa 15 hiljada mesta širom sveta, kao i voda sa okeana gde je ratovala sovjetska ratna mornarica. Tu će biti i veliki broj slika ruskih vojnika koji su poginuli tokom Drugog svetskog rata.

Po ričima načelnika Severno-bačkog okruga **Dragog Vučkovića** žrtve ne smimo zaboravit, a projekat je još jedan način putom kojeg će se nigovat sićanje na njeve živote koje su izgubili zarad viši ciljeva:

– Oni su dali svoje živote da bi mi danas imali svakodnevne probleme. Grad Subotica će uvek negovati sećanje na sve njih, naročito što danas moramo da se borimo protiv povampirenja fašizma i nacizma, ali i sa onima koji žele da izjednače one koji su vršili zločin sa njihovim žrtvama. „Put sećanja” će uticati naročito na mlađe generacije da vide da postoje ljudi koji su dali svoj život za ono u šta su verovali, a da je sećanje na njih način da mi napravimo svoj sistem vrednosti.

Na dilu pravoslavnog groblja u Dudovoj šumi nalaze se tila tri stotine vojnika Crvene armije.

Obiluzena 101. godišnjica od ulaska srpske vojske i oslobođenja u Prvom svitskom ratu

Polaganjem vinaca na Spomen ploču na Železničkoj stanici i na Spomenik junacima palim za oslobođenje i ujedinjenje 1912-1918 na Puškinovom trgu obiluzena je 101. godišnjica od ulaska srpske vojske u Suboticu i oslobođenja u Prvom svitskom ratu.

U ime Udruženja poštovalaca srpski ratnika i dobrovoljaca i njevi potomaka, okupljenima se obratio **Milan Vukelić**, pridsidnik Udruženja:

– I dan-danas slavimo i održavamo sećanja na ovaj datum, i ono što je najvažnije na nama mladima je da cenimo i poštuemo ovu slobodu koju imamo. Mi hvala Bogu nismo podneli žrtve za slobodu, ali upravo zbog toga je naša obaveza da cenimo i poštuemo njihove živote koje su položili i ugradili u ovu državu.

Otac **Radoja Krstajića**, **Milić Krstajić** bio je učesnik Balkanski ratova i Prvog svitskog rata. Iz ovi ratova pono je brojna odlikovanja:

– **Mnogo sveta se okupilo da dočeka srpsku vojsku. Moj otac je bio potporučnik Žandarmerije, komandir stanice tu u Subotici, i takođe je izašao ovde.**

Nakon polaganja vinaca na spomen ploču na Železničkoj stanici, predstavnicima kulturni, politički i borački organizacija, ko i lokalne samouprave, položili su vince na spomenik palim borcima za oslobođenje i ujedinjenje od 1912. do 1918. godine.

Komemorativni skup kod spomenika „Balada vešanih”

Dana 18. novembra 1941. godine, prid takozvanim prikim sudom, fašisti su osudili na smrt i pogubili četrnaest mladića i jednu divojku, rodoljube iz Subotice. Polaganjem vinaca na spomenik „Balada vešanih” obilježena je 78. godišnjica od ovog nemilog događaja.

U ime lokalne samouprave i Gradskog odbora SUBNOR-a, vinac su položili član Gradskog vića **Ilija Đukanović** i pridsidnik GO SUBNOR Subotica **Maksim Bakrač**. U ime Vlade Republike Srbije i Severno-bačkog upravnog okruga vinac je položio načelnik Severno-bačkog okruga **Dragi Vučković**.

Na komemorativnom skupu obratio se Maksim Bakrač, pridsidnik GO SUBNORA Subotica:

– **Mi, ne samo borci, već i građani Subotice, dok smo živi nećemo zaboraviti ove rodoljube. Ne bi smeli zaboraviti našu slavnu istoriju jer da nije bilo njih ne bi bilo pokreta, ne bi kasnije, 1944. godine Spartak sa svojim Partizanskim odredom oslobodio Suboticu i dao svoj život za nju. Mi imamo čime da se ponosimo.**

Načelnik Severno-bačkog okruga Dragi Vučković poručio je okupljenima da nam je zadatak nigovanje uspomina na nevino stradale građane:

– **Trudimo se i uvek ćemo se truditi da ne zaboravimo ove ljude i da onima koji dolaze posle nas prenesemo značaj i njih i njihove borbe jer to je ono čega ćemo se sećati. Nažalost, sećamo se kroz njihove smrti, ali izgleda drugačije nije moglo biti.**

Vince su položile i delegacije Jevrejske opštine, Centra „Tito”, Komunisti Subotice, i delegacije Mesnog odbora penzionera, MZ „Centar III”, dok suučenci Politehničke škole simbolično položili 15 ruža za 15 pali žrtava fašizma.

Ministar Šarčević obošao studentsko odmaralište na Paliću

Studentsko odmaralište na Paliću di su u toku radovi na izgradnji i opremanju prostorija obošao je ministar prosvete **Mladen Šarčević**.

Kompleks studentskog odmarališta biće najveći kompleks ovoga tipa u zemlji, najavio je ministar:

– **Do leta naredne godine kapacitet će biti oko 400 ležajeva, a postoje stare zgrade koje treba da se renoviraju, te će ukupan kapacitet biti oko 700 mesta. Ovo nije klasično odmaralište, već će studenti imati prilike da ovde rade projekte, da se bave sportom i drugim aktivnostima, a ako ostane prostora deo će biti namenjen deci osnovnih i srednjih škola. Palić će biti najveće studentsko odmaralište, najveći studentski centar sa brojnim sadržajima. Rekonstrukcija postojećih i izgradnja novih objekata studentskih odmarališta finansira se iz kredita koje država otplaćuje i podiže za ove namene. U odmaralište na Paliću biće ukupno uloženo 5,35 miliona evra.**

Po riječima **Nenada Borovčanina**, direktora Studentski odmarališta Srbije, kompleks je po kvalitetu na vrhu u Evropi:

– **Sav slobodan prostor moći se da se koristi u komercijalne svrhe, ali samo ono što studenti ne koriste. Zahvaljujem Vladi Srbije, mi-**

nistru Šarčeviću i gradonačelniku Labanu jer posle nekoliko godina pauze nastavljamo sa radovima koji će zaokružiti celinu studentskih odmarališta Srbije.

Više miliona evra uloženo je u poslednje 3 godine u vaspitno-obrazovne ustanove na teritoriji našeg grada zafaljujuć sridstvima Vlade Republike Srbije, naglasio je gradonačelnik Subotice **Bogdan Laban**:

– **Mi ulažemo velika sredstva u razvoj Palića, a ovo studentsko odmaralište će povećati smeštajne kapacitete koji nedostaju Subotici i Paliću.**

Rok za završetak treće faze je krajom naredne godine.

Pomoć za nov početak

Ekumenska humanitarna organizacija i Grad Subotica zajednički su realizovali projekat naziva „Mogućnosti za novi početak” u okviru kojeg je za dve godine 457 sugrađana, uglavnom povratnika iz inostranstva, ko i nekoliko socijalno ugroženi porodica sa teritorije grada, dobilo pomoć u vidu unapređenja uslova stanovanja i pravne zaštite.

Ibrahim Nijaz živi u Subotici sa porodicom koja broji šest članova. Nakon pet godina boravka i rada u Nemačkoj on se vratio u Suboticu:

– **Bio sam pet godina u Nemačkoj, vratio sam se nazad. Kad sam se vratio ja sam od ove organizacije dobio pomoć koliko su mogli, a ja sam od svojih para nastavio još dalje. Ja sam im mnogo zahvalan na tome.**

Ana Birgeš iz Ekumenske humanitarne organizacije objašnjava da se projekat sprovodi na osnovu sporazuma o readmisiji iz zemalja Zapadne Evrope, odnosno na povratnike koji su najčešće iz Nemačke i zemalja Zapadne Evrope, ko i 10 do 20 posto lokalnog stanovništva:

– **Mi smo uvek zadovoljni ako su naši korisnici zadovoljni, a onda su zadovoljni i naši donatori, a to je nemačka Vlada koja u okviru Razvojne nemačke saradnje koju sprovodi GIZ potpomogla ovaj projekat.**

Saradnja sa Ekumenskom humanitarnom organizacijom, započeta je 2015. godine i od tada se uspišno nastavlja, kazo je **Ilija Đukanović**, član Gradskog vića zadužen za oblast socijalne zaštite:

– **Tada je potpisan prvi sporazum i kroz pet godina pomogli smo, pre svega Ekumenska humanitarna organizacija, mnogim porodicama romske populacije. Pokazali smo da smo kao lokalna samouprava spremni da sarađujemo sa nevladinim organizacijama, i ovim putem realizujemo i naš lokalni akcioni plan za unapređenje položaja Roma koji smo doneli 2017. godine i važi do 2021. godine, stoga radimo sve kako bi se uslovi života, rada, stanovanja i obrazovanja naših sugrađana romske populacije podigli na jedan viši nivo.**

Pridstavljene kreditne linije Razvojnog Fonda AP Vojvodina

Kreditne linije Razvojnog Fonda AP Vojvodine namenjene registrovanim poljoprivrednim gazdinstvima, pravnim licima i pridruženicima ko podrška IPARD projektu predstavljene su zainteresovanim licima koji žele unapredit svoju proizvodnju, u Plavoj sali Gradske kuće.

Jelena Trenkić iz Razvojnog fonda objašnjava da je u pitanju 12 kreditni linija koje se odobravaje na period od 7 godina, dok je grejs period čak dve godine:

– **Sve kamatne stope Fonda se kreću u rasponu od 1 do 3 odsto na godišnjem nivou i one su fiksne. Sve što je odobreno po samom rešenju IPARD projekta, može biti predmet kreditiranja, te nije potrebno nikakvo dodatno učešće, a mi smo tu da pomognemo da finan-**

siranje njihove željene investicije, da ispune sve ono što IPARD od njih zahteva i da ostvare subvenciju za koju su i konkurisali. Sredstava ima dovoljno iako je interesovanje za našim kreditnim linijama iz godine u godinu sve veće. Naše kreditne linije nisu vremenski ograničene i neće niko zakasnuti da aplicira po nekoj od njih. One su otvorene sve dok se sredstva planirana za njihovu realizaciju ne utroše.

U positi Regionalnoj deponiji

Zaminica gradonačelnika **Timea Horvat** i predstavnici Gradske uprave Grada Subotice, positali su Regionalnu deponiju, kako bi se upoznali s aktivnostima koje se sprovedu tokom probnog rada.

Probni rad počeo je u julu ove godine, a svaki dan se povećava količina otpada koji stiže, kazala je **Čila Goli**, direktorica Regionalne deponije:

– Do sada nisu uspele sve lokalne samouprave da se uključe 100 odsto. Naravno, svakodnevna logistika na lokalnu treba da se promeni, da se pojačaju kapaciteti, ali smo i sa dosadašnjim rezultatima zadovoljni. U početku je to bio samo jedan autosmečar sa šest tona otpada, zatim se priključila Subotica sa dva, sada već tri autosmečara koja svaki dan stižu u naše postrojenje.

– Apelujem na sve građane da se zajedničkim snagama trudimo da ubuduće pristupimo selektivnom prikupljanju otpada. Biće tu raznih modula i način za odlaganje kućnog otpada, o čemu će građani biti obavešteni na vreme – kazala je **Timea Horvat**.

O odgovornosti za štetu prema životnoj sridini

Nacrt zakona o odgovornosti za štetu prema životnoj sridini, predstavljen je u našem gradu. Zakon pridviđa da svi koji učine akt štete prema vodi, zemljištu, zaštićenim vrstama, el prirodnim staništima ubuduće snose određene odgovornosti, kazala je savetnica iz Ministarstva zaštite životne sridine **Tina Janjušević**:

– Svaki operator, odnosno zagađivač koji nanese štetu životnoj sredini ili prouzrokuje neposrednu opasnost od nastanka te štete će biti dužan da nadoknadi troškove mera sprečavanja ili otklanjanja odnosno remedijacije štete prema životnoj sredini, znači biće dužan da plati troškove sprovođenja tih mera. U tome je razlika ovog zakona i ostalih koji zaista obavezuje zagađivača da plati štetu.

Žika Reh, šef Službe za zaštitu životne sridine u Gradskoj upravi Subotica smatra da i u našem gradu postoji dobri primeri neodgovornosti prema životnoj sridini:

– Naša okolina trpi i smanjuje svoju ekonomsku vrednost, tako da je to vrlo značajno za nas da ova oblast bude podignuta na viši nivo. Do sada se ovo načelo u suštini primenjivalo, kroz odgovornost za zbrinjavanje otpada kroz naknade za zagađivanje životne sredine, međutim po prvi put se nazire da će biti utvrđena metodologija koliko to zaista štete neka aktivnost čini životnoj sredini i u određenom slučaju da se uradi procena koja je šteta zapravo nastala. U tom smislu očekujemo pomak i u ovoj oblasti.

Procinom štete baviće se posebno odiljenje u Ministarstvu koje tek treba da se formira.

U Regionalnoj privrednoj komori otvoren je Priduzetnički hab

Sektor priduzetništva Privredne komore Srbije pokrenio je projekat otvaranja priduzetnički habova u sidištima regionalni komora i šaltera za priduzetnike u lokalnim samoupravama. U RPK Subotica otvoren je

Priduzetnički hab za više od 6.000 priduzetnika Severno-bačkog okruga radi podrške razvoju priduzetništva u ovom regionu i ohrabrenja mladi ljudi da počnu sopstveni biznis.

– Regionalna privredna komora Severnobačkog upravnog okruga sastavni je deo mreže jedinstvenog komorskog sistema Srbije. Zastupa interese i stavove privrednika regiona, učesćem u kreiranju zakona, propisa i mera ekonomske politike, a preko novootvorenog haba zastupa i interese preduzetnika koji predstavljaju značajan deo privredne strukture regiona – izjavila je **Biljana Štavljanin**, v.d. direktora Regionalne privredne komore Severno-bačkog upravnog okruga.

Akcija uklanjanja invazivni vrsta iz Aleje hrastova na Paliću

U Velikom parku na Paliću obavljena je siča stabala gelegunje. Kako iz Javnog priduzeća „Palić Ludaš“ napominju siča ovog invazivnog drveća sprovedena je u skladu sa Odlukom o održavanju javni zeleni površina Grada Subotice.

Naime, drveća celtisa, poznatijeg ko gelegunja posičena su kako ne bi ugrožavala rast i razvoj hrasta lužnjaka ko autohtone vrste koja je pod zaštitom, objasnila je **Tanja Jotanović** iz ovog priduzeća.

Iz ovog priduzeća podsićaje da ovim postupkom neće bit dovedena u pitanje ekološka i estetska funkcionalnost parka.

Besplatni udžbenici za dicitu romske nacionalnosti

U cilju prevencije napuštanja školovanja dicitu iz romske zajednice, koja pohađaje nastavu u četiri osnovne škole „Sečenji Istvan“, „Matko Vuković“, „Đuro Salaj“ i „Hunjadi Janoš“ u Čantaviru, pridati su kompleti udžbenika. Sridstva za nabavku udžbenika u visini od 350 iljada obezbiđena su u budžetu Grada.

Prema ričima **Nataše Aleksić**, članice Gradskog vića zadužene za oblast obrazovanja, u akciju se uključio i Edukativni centar Roma:

– Imamo pozitivne reakcije na ovu akciju, zato će se Grad Subotica truditi da i sledeće godine uvrsti akciju u svoj budžet i da malo poveća iznos kako bi mogli da obuhvatimo još veći broj dece.

Da sistem funkcioniše u smislu tog da se znaju sva prava i obaveze učenika, smatra direktorica Osnovne škole „Sečenji Istvan“ **Vesna Vais** i dodaje da u školi problema u smislu napuštanja školovanja nema.

Počeli radovi na gerontološkom klubu „Centar II“

U toku su radovi na renoviranju objekta Gerontološkog kluba Centar II. Radove od priko 15 miliona dinara finansiraje Ministarstvo rudarstva i energetike i Grad Subotica.

Nenad Ivanišević, direktor Gerontološkog centra, kaže da će posli ovi radova bit smanjeni troškovi za energiju:

– U ovom momentu, za grejanje objekat koristi naftu i struju, a kada bude kompletno energetski sreden smanjićemo troškove, i očekujemo da će troškovi za energiju biti smanjeni za 13-17 odsto.

Predrag Vuletić, pokrajinski sekretar za socijalnu politiku, demografiju i ravnopravnost polova, podsićio je da je u toku konkurs za unapređenje socijalne zaštite na teritoriji Vojvodine:

– U toku je konkurs za unapređenje socijalne zaštite na teritoriji AP Vojvodine i nadam se da ćemo pozitivno odgovoriti na zahtev koji dolazi iz ove ustanove. U pitanju je protivpožarna zaštita, izgradnja kružnog toka u centralnoj zgradi i nadam se da ćemo do kraja godine uložiti još 30 miliona dinara u Gerontološki centar.

K. S.

U BAJMOKU ODRŽAN „BAL ZA SVETU KATU“

Priključili se proslavi

Kako je to već i tradicija, Bunjevački kulturni centar „Bajmok“ je pripremio lipo okupljanje, u subotu, 23. novembra – održan je „Bal za Svetu Katu“, a ujedno je to i prilika da se BKC „Bajmok“ priključi obilježavanju nacionalnog praznika Bunjevaca – Dana Velike narodne skupštine, Srba, Bunjevaca i ostali Slovena.

Pripuna sala KPD „Jedinstvo-Edšeg“ bila je najbolja potvrda da su ovaka okupljanja potrebna, a to je i istako **Branko Pokornić**, počasni pridsidnik BKC „Bajmok“, divaneć o Velikoj narodnoj skupštini i okupljanju na Svetu Katu.

– Mi smo to povezali, koristimo i vikend, pa organizujemo zajedničko druženje. S jedne strane proslavljamo naš nacionalni praznik, a s druge imendan svi naši Kata. Poruka svega ovo-

PIVČIJI PAPIKAŠ

Dok su gosti pristizali mogli nozdrve im je zagolicu miris koji je stizao iz prostorije di se o dvi katlanke i o njevom „sadržaju“ staro Petar Antunović Pikulec.



– Član sam BKC „Bajmok“, i redovan sam na takmičenjima u kuvanju, pa, eto, pomognem i ovako. Pripravili smo sedamdesetak kila pivčijeg mesa, a kuvanje ide ovako: uprži se luk, ne na ulju, neg na masti. Posli se doda još malo začina, al je crni luk najbitniji.



Čestitali imendan svim Katama, Katarinama, Katicama, Kaćama...



ga je da posli teški jesenji poslova, jel su u Bajmoku uglavnom seoska domaćinstva, oko sakupljanja plodova i pripravljanja za narednu godinu, dobro dođe malo opuštanja, druženja, igre, pisme - da malo razgalimo dušu – divani Branko Pokornić, pa nastavlja:

– Dugo godina ovo organizujemo, dobra je atmosfera. Ljudi to rado prihvataje, rado se druže. Ima mista za muziku i igranje, al i za divan.

Goste bala je pozdravio i **Mirko Bajić**, podpridsidnik Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, dok su prisutni mogli i viditi prigodan program pripravljen do

strane dice koja u bajmočkoj školi uče bunjevački jezik.

Kako je to i običaj, domaćini su iskoristili priliku čestitat imendan svim Katama, Katarinama, Kaćama, Katicama..., a **Marko Beretić**,

pridsidnik BKC „Bajmok“ ih je darovo simboličnim poklonima.

Naravno, nisu izostali ni tradicionalna večera – pivčiji paprikaš, i dobra zabava, a oni najsrićniji su dobro prošli na tomboli. **N. S.**

BOŽIĆNA IZLOŽBA U BAJMOKU

Nastavak tradicije

Bunjevački kulturni centar „Bajmok“ nastavlja s tradicijom pripravljanja prigodne „Božićne izložbe“ kojom se najavljuje velik svetac, al i kraj jedne godine.

Izložba je ove godine zakazana

za sridu, 11. decembar, a biće postavljena do nedilje, 15. decembra, u prostorijama Mesne zajednice „Bajmok“.

Svečano otvaranje je zakazano za sridu, u 18 sati.

N. S.

BUNJEVAČKA MATICA UGOSTILA IZLOŽBU „7 ŽENA, 7 DELEGATA”

Prvi korak ravnopravnosti

U saradnji s Kulturnim centrom Novog Sada, u Bunjevačkoj matici je 14. novembra otvorena izložba „7 žena, 7 delegata”. Ovu postavku je tokom prithodne godine, u kojoj se obilježava vik od ovog značajnog datuma, pripravo KC Novog Sada u saradnji s Muzejom Vojvodine, Maticom srpskom i Muzejom prisajedinjenja 1918.

Izložba donosi informacije o ženama, koje su otvorile vrata rodnoj ravnopravnosti u Evropi, a za koje se dosad malo znalo, izuzev o **Milici Tomić, Mariji Jovanović i Mari Đorđević Malagurski**. Ujedno, izložba plakata nadovezala se na prošlogodišnju istorijsku tribinu „Žene za istoriju: Bunjevke i Srпкиnje”, na kojoj se moglo čut šogod više upravo o damama, koje su rame nuz rame s muškarcima prija jednog vika bile za ostvarivanje vikovnog sna južno-slovenski naroda.

– Od svi prošlogodišnji programski tačaka kojima smo obeležili vek od Velike narodne skupštine, meni je ova najdraža i lično sam se borila da ona bude



Veljko Vojnić i Sunčica Marković

likom pomoćnica direktora Kulturnog centra Novog Sada **Sunčica Marković**.

Činjenica da se o većini žena malo znalo uzrokovana je i društveno-političkim okolnostima, koje su uslidile, posebno posli svršetka Drugog svetskog rata, navode iz Matice.

– Subotica je skrajnuta posli veliki istorijski događaja, bila je i na tromedi Beograd-Budimpešta-Zagreb i sve je to doprinelo da je do danas malo informacija sačuvano. Upravo je to bio motiv da počnemo da istražujemo ove žene koje su važne za istoriju, al ne samo nji. Prija dvi godine započeli smo istraživanje i o umitnicama, al i ostalim ženama koje su ostale traga.

Virujem da ćemo imat još zanimljivi izložbi i tribina upravo o njima – naglasila je **Sandra Iršević**, pridsidnica Odbora za informisanje u Bunjevačkoj matici.

Izložba o 7 žena, od koji je 5 iz Subotice, a 3 su Bunjevke i to **Mari Đorđević Malagurski**, **Manda**

Sudarević i Katica Rajčić, koje su zajedno sa **Olgom Stanković, Anastazijom Manojlović, Marijom Jovanović** i med njima najpoznatijom **Milicom Tomić** upisane ko prve žene u ovom dila Evrope koje su dobile pravo glasa donosi zanimljive informacije o njevom životu i radu.

– Trudimo se datume u novembru obilježiti na dostojanstven način, počev od akademije povodom oslobođenja Subotice u Prvom svitskom ratu u saradnji s Bunjevačkim kulturnim centrom, a posebno Dan Velike narodne skupštine, nacionalni praznik Bunjevaca. Ove godine izložbom o ženama koje su svojim glasom dale prve iskre rodne ravnopravnosti – kazo je tom prilikom **Veljko Vojnić**, pridsidnik Matice.

Ovom izložbm Matica se lagano pripravlja i za kraj godine, do kojeg, prema najavama, slidi još događaja. Nakon što je na Dan Velike narodne skupštine otvorena izložba „Slikarska duša istoka”, Matica u decembru planira izložbu s Likovne kolonije održane litos, zatim pridstavljanje knjige o slamarstvu, al i „Bunjevačkog kalendara” za 2020. godinu u saradnji sa Bunjevačkim kulturnim centrom Subotica. **N.S.**



realizovana, iako smo bili u nedostatku sa informacijama. Medutim, zahvaljujući kontaktu sa Bunjevačkom maticom, došli smo i do ostalih važnih podataka, posebno o ženama iz Subotice, kojih je bilo 5, dve Srпкиnje i tri Bunjevke – kazala je tom pri-

KONCERT KUDŽ „BRATSTVO” Prid jubilej

Svoj 74. rođendan koji će bit obiluežen godišnjim koncertom Kulturno-umitničko društvo železničara „Bratstvo” održaće u subotu, 14. decembra, u Osnovnoj škuli „Majšanski put” u Subotici s početkom u 18 sati.

Pripreme za koncert u ovom društvu već uveliko traju, kako u sali, tako i u garderobi, imajuć u vidu da publiku i ovog puta očekiva bogat program, koji će, kako ističu iz Društva, ispunit sami:

– **Oko 80 učesnika izvešće 19 koreografija, od koje su četiri nove. To je naša tradicija od koje takođe ne odustajemo, pa**

smo i ovog puta pripravlili nove koreografije za najmlađu, sridnju grupu, al i izvođački ansambl – divani Antuš Romić, pridsidnik „Bratstva”.

Ovim koncertom privesće se kraju 2019. godina, a iza Društva je priko 50 nastupa, velik broj putovanja, priznanja, a već je u planu rad i za narednu godinu, u kojoj će bit proslavljeno 75 godina postojanja KUDŽ „Bratstvo”.

Ulaznice po cini od 300 dinara za odrasle i 150 za dicu do 10 godina, već se mogu nabavit u prostorijama Društva, al i na dan koncerta. **N.S.**

IZLOŽBA SLIKA U BUNJEVAČKOJ MATICI

Slikarska duša istoka

U saradnji Bunjevačke matice i Srpsko-ruskog udruženja za kulturu i umitnost „Vukadinović” u ponedjeljak, 25. novembra, u okviru obilježavanja nacionalnog praznika Dana Velike narodne skupštine, održana je izložba slika „Slikarska duša”.

– Srpsko-rusko udruženje za kulturu i umetnost „Vukadinović” održalo je devet simpozijuma, tri u Crnoj Gori i šest u Srbiji. Razne destinacije smo obišli, a učestvovali su slikari iz petnaest zemalja. Među njima su akademski slikari, profesori, naivci, tako da je izložba kvalitetna – istako je Đorđe Vukadinović, pridsidnik Udruženja, pa nastavio:



– Poznanstvo sa ljudima iz Bunjevačke matice traje već dve godine, ostvarili smo do sada veoma korektnu saradnju i radujemo se daljem nastavku. Što se celog projekta tiče, ideja je da obuhvatimo 25 zemalja. Bili smo u Slovačkoj, Belorusiji, Ukrajini, Jermeniji, Rusiji, Poljskoj, Nemačkoj, Austriji, Mađarskoj..., a plan je da se širimo na Kinu, Azerbejdžan, Tajvan, Uzbekistan, Kirgistan... – divani Vukadinović i najavljuje da će izložba 15. januara biti otvorena u „Ruskom domu” u Beogradu, a potom se seli u Moskvu.

Veljko Vojnić, pridsidnik Bunjevačke matice, potvrdio je da je



Đorđe Vukadinović i Mile Tasić

ovaka saradnja izuzetno značajna.

– Ovo je izložba koja prati obilježavanje dešavanja iz 1918. godine kad su ovi krajevi pripojeni Srbiji. Za nas je ovo važan datum, ne samo zbog nacionalnog praznika, a drago nam je i da su Vojvodina i Srbije pripoznale ove dane ko značajne. Oslobođenje Sr-

bije u Prvom svjetskom ratu i Velika narodna skupština ranije su bili marginalizovani, a sad je konačno potvrđeno koliki je u stvari istorijski značaj ovi datumi, al i kolike su bile žrtve Srbije i Vojvodine – naglasio je pridsidnik Bunjevačke matice, a tom prilikom je najavio i nova okupljanja u Matici kroz izložbu slika, promocije knjige Ivane Dulić, „Bunjevačkog kalendara”, te je dodao da je u toku postupak osni-

vanja Zavičajne biblioteke u okviru Bunjevačke matice.

Mirko Bajić, podpridsidnik Nacionalnog saveta bunjevačke manjine, pofalio je napore domaćina i dodao:

– Bunjevci nemaju drugi put nego da budu ono što jesu, da se bore za svoja prava, i da ih ostvarivaju jednako ko i svi drugi koji sa nama odu žive. To je put kojim uporno idemo i rezultati su vidljivi. Matica će i dalje imati podršku Nacionalnog saveta u onom što radi, a nadam se da će u skorije vreme prirasti u ustanovu kulture. To nam je potrebno i trudićemo se da se to ostvari – naglasio je Bajić, a potom se osvrnuo na još neke dobre stvari na području kulture bunjevačke zajednice:

– Ustanova kulture „Centar za kulturu Bunjevaca” objedinjava sve ono što je u dugoročnoj strategiji razvoja kulture važno za bunjevačku zajednicu. U tom svakom ima svoje mesto, a među brojnim udruženjima važno mesto i veliku odgovornost ima i Bunjevačka matica. N. S.

NOVA IZVEDBA PRIDSTAVE „ČA GRGINE HUNCUTARIJE”

Gostovali u Bečeju

Početkom novembra pridstava „Ča Grgine huncutarije”, nastala kao plod saradnje između UG „Bunjevačko kolo” iz Sombora i KUD „Ravangrad”, doživela je svoju četvrtu izvedbu. Ovog puta je prikazana u Novom Bečeju, u okviru jedanaestog Festivala komedije „Jovan Knežević – Caca”.

Kako javlja iz UG „Bunjevačko kolo”, ponešeni vrlo raspoloženom publikom, Somborci su odgrali pridstavu vrlo sigurno, nadahnuto, a publika je smijanjem i aplauzom nagrađivala glumce na sceni.

Glumica Ana Pavlović, ovogodišnja dobitnica nagrade za najbolju žensku ulogu „Cacin kofer” pofalila je izvedbu ekipe iz Sombora: „Predstava koja te-

če, koja uvlači publiku u radnju i poistovećuje je sa likovima, tako običnim, prirodnim i situacijama u kojima smo se sigurno nekada i sami našli... Bunjevci i Bunjevke, taj divan, poseban jezik, i vrcavi humor su me ‘kupili’ istog trenutka... Trupa ‘Bunjevačkog kola’ me je oduševila svojom ljubavlju ka pozorištu, ka glumi, ka, kako oni kažu, ‘izigravanju’. Igrali su se na sceni, igrali i uživali, to se osetilo i u publici.”

Gostovanje u Novom Bečeju je otvorilo nova poznanstva, i po svemu sudeći, biće još gostovanja, a sve u cilju očuvanja i afirmacije bunjevačkog jezika, odnosno kulture i tradicije ovog naroda.

B. N.

SVEČANIM PROGRAMOM OBILUŽENA 101 GODINA OD OSLOBOĐENJA SUBOTICE U PRVOM SVITSKOM RATU

Braća uvek i uvijek zajedno

Višednevnim svečanim programom u Subotici je obilježena 101 godina slobode, 101 godina od oslobođenja varoši u Prvom svitskom ratu. Program su nosili Srpski kulturni centar „Sveti Sava”, Bunjevački kulturni centar Subotica, grad Subotica i Udruženje ratni dobrovoljaca 1912-1918. godine i njevi potomaka i poštovalaca, a centralni događaj bila je svečana akademija „Braća uvek – uvijek zajedno” kroz koju se domaćini i gosti podsjećaju zajedničke borbe bunjevačkog i srpskog naroda krajom 1918. godine u vrijeme koje je prithodilo Velikoj narodnoj skupštini Srba, Bunjevaca i ostali Slovena.

Obraćajući se prisutnima na akademiji, gradonačelnik Subotice **Bogdan Laban** je potpisao na dolazak Srpske vojske u Suboticu, 13. novembra 1918. godine, istog dana kad je, u Beogradu, kasno uveče, potpisana Vojna konvencija o primirju u Ugarskoj, posljednje zaključeno primirje u Velikom ratu.

– **Pobedonosnu srpsku vojsku u ime patriotskog Narodnog odbora Bunjevaca i Srba, formiranog samo nekoliko dana ranije, na železničkoj stanici u Subotici na kojoj se okupio veliki broj**



Bogdan Laban

ljudi, iskrenim rečima dobrodošlice pozdravili su Šime Milodanović i Jovan Manojlović. Oslobođioce koji su otvorili novu stranicu u istoriji Subotice dočekalo je oko 70.000 Bunjevaca i Srba – kazao je Laban i nastavio:

– **Iskreno su verovali u konačnu pobjedu i ujedinjenje ovih krajeva sa Kraljevinom Srbijom. Još 20. oktobra, u tajnosti, u stanu Albe Malagurskog, održana je konferencija na kojoj se govorilo šta treba da se preduzme da se i ovi krajevi oslobode svojih tadašnjih gospodara. Došla je i tada do izražaja nepokolebljiva**



Veljko Vojnić

južno-slovenska svest Bunjevaca i Srba koji su bili spremni na sve, samo da ostvare san svojih predaka.

Gradonačelnik Subotice je poručio i da su ogromne žrtve koje je Srbija imala u Prvom svitskom ratu i naša obaveza da čuvamo i niguemo smisao trajanja nacionalni vridnosti i tekovina i da s ponosom i pijetom odajemo počast našim slavnim prcima koji su u borbi za slobodu dali i svoje živote.

Veljko Vojnić, pridsidnik Bunjevačke matice, divanio je, izmed ostalog, o odnosu Bunjevaca i Srba na ovim prostorima i pojasnio:



Mile Tasić

– **Danas, kad sumiramo rezultate, kad vidimo da Bunjevci svojim imenom i prezimenom, svojim jezikom i kulturom u punom smislu riči žive u Srbiji, a da ji gotovo nema, el su neprimetni u zemljama u okruženju, onda je jasno zašto mi smatramo da je ovo naša otadžbina, da je ovo naša država i da ćemo uvijek, dok god smo živi, bit zajedno sa braćom Srbima. Nek živi bratstvo srpsko-bunjevačkog naroda, nek živi ova naša Subotica, živila Srbija** – naglasio je Vojnić.

Danas su u akciju uključeni lokalna samouprava, Udruženje ratni dobrovoljaca 1912-1918. godine i njevi potomaka i poštovalaca i Bunjevačka matica, al su prve korake učinili Bunjevački kulturni centar Subotica i Srpski kulturni centar „Sveti Sava” koji sarađivaje po ovom pitanju već tridesetak godina.

– **Sami počeci su bili teški, al smo iz godine u godinu bili istrajni, snalazili smo se, da bi se potom priključili i lokalna samopurava, Bunjevačke matica, i sad je to jedna sasvim ozbiljna**

POLAGANJE VINACA

Polaganjem vinaca na spomen-ploču na Železničkoj stanici i Spomenik junacima palim za oslobođenje i ujedinjenje 1912-1918. na Puškinovom trgu, obilježena je sto prva godišnjica oslobođenja Subotice u Prvom svitskom ratu. U ime subotičke lokalne samouprave vinac na Spomenik junacima palim za oslobođenje i ujedinjenje 1912-1918. položio je gradonačelnik Bogdan Laban, a u ime Severno-bačkog upravnog okruga načelnik Okruga Dragi Vučković.

Vince na spomenik na Puškinovom trgu položili su i predstavnici: SKC „Sveti Sava”; Bunjevačkog

kulturnog centra i Bunjevačke matice; Udruženja ratnih dobrovoljaca 1912-1918. godine i njihovih potomaka i poštovalaca „Kralj Petar Prvi” – podružnica Gornja Rogatica, Sombor i Rastina; Udruženja ratnih dobrovoljaca 1912-1918. godine i njihovih potomaka i poštovalaca iz Subotice; Saveza srpskih udruženja Severnobačkog upravnog okruga; Zavičajnih udruženja „Banija”, „Hercegovina”, „Dalmacija” i „Lika”; Udruženja potomaka ratnika Srbije 1912-1920. i Udruženja Srba grada Subotice „Arsenije Černojević”, ko i učenici Politehničke škole.

manifestacija koja ima perspektivu – divani Miroslav Vojnić Hajduk Marača, pridsidnik BKC Subotica, a Mile Tasić, pridsidnik SKC „Sveti Sava” nastavlja:

– Vek je prošao od kako su svi zajedno u slobodi u Srbiji. Upravo to proteklo vreme potvrđu-

je da su braća uvek i uvijek zajedno, i da je to bila dobra formula koja egzistira i danas. Vredelo je pre 100 godina izjasniti se za ovaj vid saradnje i suživota.

U kulturno-umetničkom dila programa pridstavio se dramski umetnik Miloš Stanković, sa sti-

hovime pisme „Plava grobnica” Milutina Bojića, nastupili su učenici Muzičke škole u Subotici, sa Odsika za tradicionalno pivanje u klasi Tamare Štricki Seg, ko i KUD „Svetozar Marković” iz Novog Sada, sa splotom bunjevački i srpski igara. Besedu „Da se ne za-

boravi” pripremio je kapetan prve klase u penziji Drago Lukić, a svečana akademija je otvorena himnom Srbije „Bože pravde” i bunjevačkom svečanom pismom „Podvikuje bunjevačka vila”, u izvođenju Hora SKC „Sveti Sava” kojim rukovodi Veselin Jevtić. N. S.

U SUSRIT OBILUŽAVANJU JUBILEJA, BUNJEVAČKA MATICA ORGANIZOVALA ISTORIJSKU TRIBINU:

Sto godina Trianona

Posli poraza Austro-ugarske u Prvom svjetskom ratu, usudio je dogovor oko utvrđivanja granica. Konačno, Trianonskim mirovnim sporazumom potpisanim u Versaju 4. juna 1920. godine formirane su nove granice Evrope.

Za Bunjevce, bilo je to vrime medalje s dvi strane. Na jednoj, konačno su se, s drugim slovenskim narodima, našli u zajedničkoj državi koja se temeljila na ideji jugoslovenstva, s druge strane, značajan dio pripadnika bunjevačke zajednice i njeva sudbina bili su određeni voljom veliki sila, jel je Bajski trougao bio prisličen, al ne samo on. Nova granica izmed Mađarske i Srbije podilila je jedan narod, koji se smistio u plodnoj ravni u želji da tu razvija svoje gnijzdo. Baja s okolinom, a onda i značajan broj Bunjevaca, voljom drugi, nastavilo je život u državi koja nije priznavala njeva prava.

O ovoj temi, al i o tom dal je revizija Trianonskog ugovora i dalje aktuelna, s obzirom da je Mađarska njim izgubila dvi trećine svoje teritorije bilo je više riči na istorijskoj tribini, održanoj 10. novembra u sklopu programa proslave Dana oslobođenja Subotice u Prvom svjetskom ratu, za koju je referat pripremio istraživač istorije Bunjevaca i pridsidnik Odbora za istoriju u Bunjevačkoj matici Mijo Mandić.

Divaneć o nezadovoljstvu Mađarske, koja je zakinita za dio te-



Mijo Mandić i Sandra Iršević

ritorije i svoji sunarodnika koji su ostali van njezini granica, posebno u Rumuniji, Vojvodini, Slovačkoj, Ukrajini i dilu Austrije, Mandić je naglasio da je pitanje revizije Trianona odavno postavljeno.

– Na temelju 64 županije koje su ostale van granica formirano je udruženje koje 4. jun (dan kad je potpisan Trianon) slavi ko Dan ujedinjenja svi Mađara na ovim prostorima, čak i u svitu – dodaje Mandić.

Oko 25 hiljada Bunjevaca ostalo je posli potpisivanja na teritoriji Mađarske, odakle se jedan dio priselio u Kraljevinu Srbiju, odnosno Kraljevinu Srba, Hrvata i Slovena.

– Posli 1920. velik broj optanata priselio se ode, jer su se bojali da njeva prava ko Bunjevaca neće bit poštivana i utvrđena. Najviše nji došlo je u Bajmok, Sombor, pa i Suboticu – objašnjava Mijo Mandić.

U pripreme za potpisivanje Trianona bio je uključen i Mijo

Mandić stariji, koji je dao detaljan popis stanovnika prema nacionalnoj strukturi, kako bi dokazao da su Bunjevci dugo vrime na unatrag prisutni na teritoriji Bajskog trougla.

– Čak su komisiju vodili i na groblja da se vidi da su tamo naši saranjeni, toliko je tribalo dokazivat kome triba pripast koji dio, a čak je i Subotica bila problem – dodaje Mandić mlađi.

Prošle godine Bunjevačka matica se priključila obilježavanju manifestacije „Braća uvek i uvijek zajedno” kad je bila održana i tribina o ženama koje su bile delegati na Velikoj narodnoj skupštini. Ovog puta Matica se odlučila na divan o Trianonskom ugovoru.

– Smatrali smo da je ta tema zanimljiva i intrigantna jel je Ugarska, iako je izgubila rat, uspjela prolongirat potpisivanje ugovora godinu i po dana. O temi Trianonskog sporazuma svakako ćemo detaljnije divaniti i

pisat i sledeće godine – objašnjava pridsidnica Odbora za informisanje u Matici Sandra Iršević i dodaje razloge za to, nuz činjenicu da će se onda obilježiti i vik od tog značajnog datuma:

– Kad pogledamo političku situaciju u svitu, jasno je da jačaju desničarske i populističke partije. Podsćanja radi, tokom Drugog svetskog rata bili su na snazi Hortijevci i Trijanonski pakt, kad su oni vratili teritorije koje su oduzete 1920. Danas take partije u Mađarskoj zagovaraje da se one ponovo vrate.

Kako se te 1920. godine na hiljade Mađara probudilo u drugim državana, tako su se probudili i Bunjevci u drugoj državi:

– S tom razlikom da su se Mađari u Srbiji uspjeli, svoj jezik, obrazovanje, političke partije, punu autonomiju, a Bunjevci su u Mađarskoj skoro nestali, naročito kad je počeo raspad Jugoslavije jel se tad u Mađarskoj raspravljalo dal će Bunjevci bit nacionalna manjina el ne. Oni su asimilovani, iako još postoje i uspijaje se održat kroz kulturno-umetnička društva, al je to daleko od situacije u Srbiji. Ono što je zdravo bitno je da pojedini političari, kad sve to sagledavaju, vuku paralelu izmed Kosova i Vojvodine, upravo iz ugla Trianona – zaključiva Sandra Iršević.

Diskusija posli tribina metnila je u fokus jednu novu temu, a na osnovu svega iznetog. Naime, postavljeno je pitanje koje se s istorijske distance namicće u današnje vrime, analizirajuć sva ostala dešavanja posli Trianona: dal je učešće Bunjevaca u odlukama 1918. godine, bilo put za spasenje el njeva propast? N. S.

I OVE GODINE ADVENT POČO IZLOŽBOM BOŽIĆNJAKA

Jubilej vridni žena

Da se trud i rad na kraju isplate, još jedared pokazali su učesnici izložbe koja okuplja ljubitelje tradicije, ovog puta one koja se oslikava na božićnjaku. Vremenom, za 25 godina, ova izložba, koju organizuje Udruženje građana „Bunjevačka vila” iz Male Bosne, pripoznata je od strane posetilaca, a božićnjaci, koji zauzima centralno mesto, predstavljaju prava umetnička dila.

Nastali na salašu zafaljujuć mašti žena, a zbog udaljenosti od crkve i velike vire u Boga, danas su pripoznati ko značajan dio identiteta Bunjevaca, koji se zafaljujuć vridnim ljudima održao i sačuvalo. Danas se prinosi na mlađe generacije priko časova bunjevačkog jezika, nezaobilazni je dio svake božićne izložbe i našo je svoj put do svake kuće, a u tuštu nji opet je zaživela tradicija opravljanja figurica i božićnog kolača.

Kako divani začetnica ideje izložbe božićnjaka, **Marija Bošnjak**, one su se najprija organizovale u crkvi.

– Po kućama smo se skupljali i pravili figurice, a kad smo vidili da smo spremni, sami smo organizovali izložbu. S početka je bilo skromno, da bi se prija desetak godina to omasovilo. Uglavnom su to radile starije žene, koji je vremenom sve manje, al smo se zato okrenili najmlađima – prisica se Marija Bošnjak svoji početaka i razvoja ideje vezane za očuvanje tradicije izrade božićnjaka.

Kako i sama divani, figurice je počela praviti s 5 godina. Učila je od mame i majke. Danas svoje znanje prinosi na dila koja su takođe izlagala, kako na centralnom astalu sa božićnjacima, tako i u prodajnom dila.

U programu svečanog otvaranja jednodnevne izložbe, na kojoj su



Branko Pokornić



Nenad Ivanišević



Marija Bošnjak



Dragan Muharem

svoje mesto imali i štandovi prodajnog karaktera koji su popunjeni božićnim dekoracijama, učestvovala su dica iz OŠ „Ivan Milutinović” iz Male Bosne koja pohađa je bunjevački jezik sa elementima nacionalne kulture. Obraćajući se prisutnima ispred Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, pridsidnik Izvršnog odbora **Branko Pokornić** je naglasio da je za njega božićnjak Sveto pismo u malom.

– Meseć koji donosi radost i ovog puta započeo je izložbom božićnjaka, koji u sebi sadrži kruv i zajedništvo. Na neki na-

čin, žito i kruv našli su se na božićnom astalu. To je za nas Kršćane velika stvar. Iz tog razloga, kad ulazimo u vrime veliki svetaća veliko mi je zadovoljstvo čestitat „Bunjevačkoj vili” na upornosti, radu i trudu koji je rezultiro i ovogodišnjom izložbom – kazo je tom prilikom Pokornić, a direktor Gerontološkog centra, čiji je klub u Maloj Bosni takođe uzo učešće na izložbi, **dr Nenad Ivanišević** nije krio oduševljenje:

– Ono što me već godinama fascinira jeste da kraj godine uvek pokaže ko je jači pol. Sve ovo su radile vredne ženske ru-

ke, sa strane izlažu vredne žene i to uvek pokaže da se bez obzira koliko god mi ponekad mislili ko je jači pol upravo danas pokaže da jedni bez drugih ne možemo.

Izložbu je otvorenom proglasio velečasni **Dragan Muharem**, nadovezujuć se na riči svoji prithodni govornika.

– Bez žene nema adventa, bez Marije nema Božića. Tu je još jedna Marija, kojoj čestitam jubilej – kazo je izmed ostalog župnik crkve Prisvetog trojstva iz Male Bosne.

Povodom svojeg dvadesetpetogodišnjeg rada Marija Bošnjak je obraćajući se prisutnima najavila i pridstavljjanje knjige pod nazivom „Staza” u izdanju Bunjevačkog media centra, koja je zakazana za četvrtak, 12. decembar, s početkom u 19 sati u Art bioskopu „Lifka” u Subotici. **N. S.**

DAN OŠ „VUK KARADŽIĆ” U
BAJMOKU

Kreativnost od slame

Na dan kad je rođen **Vuk Karadžić**, 8. novembra, u osnovnoj škuli u Bajmoku, koja nosi naziv po reformatoru srpskog jezika, proslavljen je Dan škole. Bila je to prilika da se promoviše sve ono što dica iz ove škole rade, izmed ostalog i da se prikaže saradnja škole i Bunjevačkog kulturnog centra „Bajmok” koji realizuje filmsku i slarmarsku radionicu.

Ovaj put je u centru pažnje bila Multikulturalna likovna radionica u tehnici slame, a podiljene su zafalnice za učesnike, te prog-

DICA SE NA RADIONICAMA PRIPRAVLJALA ZA UČEŠĆE NA IZLOŽBI

Prvi susrit s Betlemom od tista

Od čega se pravi? Kako? Kad? Bila su pitanja na radionici izrade božićnjaka u organizaciji Udruženja građana „Bunjevačka vila” iz Male Bosne, koje su uoči tradicionalne izložbe božićnjaka održane u pojedinim osnovnim školama Subotice i okoline, kako za dicu koja pohađaje izborni predmet bunjevački jezik, tako i i okviru projektne nastave. Na jednom takom času u Osnovnoj škuli „Sonja Mariković” u Subotici, pridsidnica „Bunjevačke vile” **Nela Ivić** opravljala je s učenicima figurice za božićnjak.

– Radionice su takođe postale dio tradicije našeg udruženja. Ove godine one će, nuz ovu škulu, bit održane i u OŠ „Ivan Milutnović” u Maloj Bosni i „Matija Gubec” u Tavankutu. Dica se uvijek obrađuju ovako

nastavi, a i mi zajedno s njima jel nam bude drago vidit da se najmlađi interesuju za tradiciju, bez obzira kojoj viri i narodu pripadaje – komentariše Nela Ivić u pauzi pokazivanja figurica od tista, koje već zakuvano donese na čas.

Učiteljica **Ruža Josić** već godinama pridaje bunjevački jezik. Kako divani, ove godine OŠ „Sonja Marinković” nema oformljeno odiljenje, al to ne znači da se o bunjevačkoj kulturi i tradiciju ne uči u škuli.

– Dica zdravo vole praktičnu nastavu, a možem kazat da na njoj lakše usvoje i znanje. Vrime brzo prođe, kroz sigru u opuštenoj atmosferi mogu pokazat svoju kreativnost. Radionicu



smo pripravili za prvake koji kroz projektnu nastavu uče o zimskim praznicima, a sastavni dio, kad je o bunjevačkoj zajednici rič, je svakako i božićnjak – objašnjava učiteljica Ruža Josić, koja je i sama godinama o sličnim temama pisala za dičiji list „Tandrčak”.

Oni za koje je radionica pripravljena, đaci, s oduševljenjem su učestvovali u izradi figurica, iako su se svi po prvi put susrili s tom temom. Naravno, i njev božićnjak našo je svoje misto na izložbi koja je upriličena u nedilju, 1. decembra, otvorena u Maloj Bosni.

N. S.



lašeni najbolji radovi polaznika sekcije.

Najbolji rad dilo je **Sanje Petrekanić**, dok je drugo misto zauzela **Marija Antal**. Vridne curice su naglasile da im se na sekciji zdravo svida, da im je drago kad iz njevog rada nastanu lipo radovi,

te da rad sa slamom nije težak, al da je potribno tušta rada da bi rezultati bili lipo.

Stipan Budimčević je prinosio svoje znanje dici, a kako kaže, bilo je uživanje radit.

– Za dicu je bitan rad s prirodnim materijalima, a bitno je i da

nigujemo tradiciju Bunjevaca i dici prinosimo znanja. Bili su zainteresovani za pravljenje motiva i slika od slame. Ima tušta kreativne dice koja lipo rade, tako da su ovo bile zaista vrlo uspišne radionice – naglasio je ovaj poznati slamarski umitnik.

Učiteljica **Svetlana Mormer** pridaje u bajmočkoj škuli bunjevački, a ko mentor sekcije je bila vrlo aktivna.

– Dica vole vannastavne aktivnosti i one su važne za njih. Nema ocinjivanja, dica dolaze rasterećena, druže se, uče štogod novo, lipe stvari, zaista dolaze i odlaze sa sekcija zadovoljni.

Da je saradnja OŠ „Vuk Karadžić” i BKC „Bajmok” na zavidnom nivou potvrdila je i direktorica škole **Ljubica Pokornik**.

– Sekcija posvećena radu sa slamom postoji već dve godine, deca su ostvarila veliki napredak i imali smo prilike da vidimo predivne radove. Radovi odslu-kavaju njihov rad i maštu, ali i saradnju škole sa BKC „Bajmok”.

Radove vridne dice Bajmočani će moć vidit i na pridstojećoj „Božićnoj izložbi” koju tradicionalo organizuje BKC „Bajmok”. N. S.

IZLOŽBA VI SLAMARSKO-SLIKARSKE KOLONIJE „LEMEŠKA JESEN 2019.”

Umitnost i tradicija Bunjevaca

U četvrtak, 28. novembra, u organizaciji BKC „Lemeški Bunjevci” iz Svetozara Miletića, pripravljena je izložba umitnički slika sa VI slamarsko-slikarske kolonije „Lemeška jesen 2019.”. Izložba je upriličena u svečanoj sali Mesne zajednice u Svetozaru Miletiću.

Prija šest godina započele su kolonije u organizaciji BKC „Lemeški Bunjevci”. Stvarali su slikari i slamari, učili jedni druge. Kolonije su imale za cilj druženje, razminu znanja i viština, pogotovo u slamarstvu koje se stalno uči, istraživa, pripoznaje u novim oblicima, dometima, mogućnostima, zlatno-žute slame i klasa žita.

Na ovogodišnjoj koloniji učestvovalo je šest slikara, **Ivan Šarčević Šarac iz Subotice, Marija Turkalj, Svetlana Manojlović, Cecilija Miler, Milorad Rađenović i Kristina Benja iz Sombora**. Dvoje slamara stvaralo je na koloniji, **Olga Kiš i Stipan Budimčević**, a od mladi budući umitnika slamara izdvajaju se **Anja Knežević, Sara Stričević, Martina Marton, Martina Dujmović i Mladen Batalo**.

Prigodnim ričima gostima se obratio pridsidnik Udruženja Stipan Budimčević.

– **Želim da svoje znanje, sve što znam, pridam drugima, da se ne zaboravi, da se niguje, kroz kulturu i umitnost. Ova umitnost, tradicija Bunjevaca, želim da ostane iza mene i posli mene, da traje. Zdravo sam zadovoljan što mladi usvajaju umitnost, pa je to tako i ove godine pripoznato u OŠ „Bratstvo-jedinstvo” u Svetozaru Miletiću, di je oformljena sekcija na bunjevačkom jeziku. Radimo i sa slamom, a trenutno priravljamo novogodišnje čestitke** – istako je pridsidnik



Anja Knežević, Sara Stričević i Mladen Batalo



Stipan Budimčević



Ivan Šimunov

Bunjevačkog kulturnog centra „Lemeški Bunjevci”.

Svojim prisustvom izložbu su uveličali pomoćnik gradonačelnice za oblast međunarodne saradnje **Ivan Šimunov**, pomoćnik gradonačelnice za oblast ekonomskog razvoja **Mirko Bezbradica**, pridsidnik Izvršnog odbora Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine **Branko Pokorni** i podpridsidnik NSBNM **Mirko Bajić**, ko i brojni gosti iz Svetozara Miletića, Čonoplje, Bajmoka, Subotice i Sombora.

– **Grad Sombor se trudi da pomaže sva manjinska udruženja, a sredstva su dodeljenja na konkursu za nacionalne manji-**

ne. Trudićemo se da narednih godina povećamo sredstva za manjinska udruženja, a samim tim da i „Lemeške Bunjevce” sa dodatnim sredstvima finansiramo – istako je pomoćnik gradonačelnice za oblast međunarodne saradnje Ivan Šimunov.

BKC „Lemeški Bunjevci” zdravo ozbiljno i u velikoj miri, u odnosu na svoje realne mogućnosti, čuva tradiciju i kulturu Bunjevaca.

– **Ovo je samo jedna od manifestacija koje Udruženje radi tokom godine i svakako ima podršku Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine i to će tako bit i u buduće. Ono što želim kazat isprid Nacionalnog sa-**

vita je da smo zafalni gradu Somboru što pripoznaje da postoje udruženja u Somboru koja niguju kulturu i zajednicu Bunjevaca, da ji podržavaju u toj svojoj dilatnosti. Ciguran sam da će to tako bit i u buduće, ko što će bit cigurno i ubuduće da NSBNM pomaže BKC „Lemeški Bunjevci” za sve ono što radi – kazo je podpridsidnik NSBNM Mirko Bajić.

U okviru projekta ovogodišnje slamarsko-slikarske kolonije „Lemeška jesen 2019.” održano je 12 radionica s dicom i 3 s odraslima, na kojima je pokazan cio postupak rada sa slamom, od njive do gotovog umitničkog rada. Naravno, kako to tradicija nalaže, žito se ručno kosilo. Svi su bili vridni. Slama od pokošenog žita koristila se za izradu krune, vinaca, buketa, perlica, na kraju i slika u tehnici slame na samoj koloniji. Kako na mladima svit ostaje, radionice su imale za cilj obučiť dicu, učesnike slamarski radionica.

Prigodne tekstove o koloniji, slamarstvu ko umitnošću i umitnicima čitali su **Ružica Parčetić i Antun Petrović**. Kulturno-umitnički dio programa ulipšale su note na gitari učenika niže muzičke škole u Somboru **Slobodana Dančulovića**. Ko i prithodni godina i ova slamarsko-slikarska kolonija ostavila je lipe radove, a positioci su imali priliku uživat u njevoj izložbi.

Ova manifestacija je sufinansirana i podržana od Pokrajinskog sekretarijata za kulturu, javno informisanje i odnose s virskim zajednicama, Grada Sombora, Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, Ustanove kulture „Centra za kulturu Bunjevaca” iz Subotice, „Bunjevačkog media centra” Sombora i Subotice.

S. L.

KPD „JEDINSTVO-EDŠEG” ODRŽALO GODIŠNJI KONCERT



Dobra saradnja sa svim društvima



Novembar je protekao u velikim obavezama za Kulturno-prosvitno društvo „Jedinstvo-Edšeg” iz Bajmoka, a obilježen je tradicionalnim godišnjim koncertom. Cilj je da Društvo ponovo stane na svoje noge, da omasovi članstvo i ponovo bude jedno od pripoznatljivih društava širom regije.

– Imali smo dosta gostivi na koncertu, jel ko što i drugi zovu nas, pa volimo ić na gostovanja, tako i mi zovemo naše folklorne prijatelje. Pokušavamo održati rad, al i vratiti kadgodašnji sjaj – divani Ivan Pešut, pridsidnik KPD „Jedinstvo-Edšeg”.

Program u Bajmoku je počeo bunjevačkim igrama, a potom su se redale koreografije iz cile Srbije. Med gostima su bili i Subotičani, a svi su potvrdili dobre i prijateljske odnose sa domaćinima.

– Počeo sam igrati 1972. godine, a već je onda postojala saradnja. Dobro nam dođu ovaka gосто-

vanja, jel je svaki nastup i provira prid naš godišnji koncert u decembru – divani Antuš Romić iz KUDŽ „Bratstvo”, a Vesna Takać iz KUD „Aleksandrovo” dodaje:

– Imamo dobru saradnju, družimo se, pa je i normalno da idemo jedni drugima u goste i pomažemo se kroz ovake manifestacije.

Dobru saradnju sa KPD „Jedinstvo-Edšeg” ima i Bunjevački kulturni centar „Bajmok”.

– Moram se pofaliti da sam i ja kadgod bio igrač folklorne sekcije. Takođe, mi smo iznikli iz KPD „Jedinstvo-Edšeg”. Tamo smo počeli raditi 2003. godine, ko Sekcija za nigoavanje bunjevačke kulture, tradicije i običaja. Kad smo vidili da smo sazrili da možemo sami, formirali smo BKC „Bajmok”, al dobra obostrana saradnja nije nikad pristajala – istako je Branko Pokorni, počasni pridsidnik BKC „Bajmok”.

N. S.

TRADICIONALNI FESTIVAL KUD „ALEKSANDROVO”

Vojvodina kroz pismu i igru

Kulturno-umetničko društvo „Aleksandrovo” koje s posebnom pažnjom niguje

igrom iz Vojvodine, a druga koja je izvođenja bila je po izboru – ističe Vrbano.



bunjevačke igre, pripravo je za subotu, 23. novembar, svoju tradicionalnu manifestaciju – Festival „Vojvodina kroz pismu i igru”.

Kako je istako Tihomir Vrbano, pridsidnik KUD „Aleksandrovo” i ovo, devetnaesto izdanje Festivala, bilo je virno tradiciji.

Što se domaćina tiče, tu nije bilo dileme.

– Izabrali smo da se predstavimo s bunjevačkim igrama koje u KUD „Aleksandrovo” oduvik i igramo.

Na Festivalu je ispoštovana još jedna tradicija.



– Kroz jednogvečernji festival smo okupili i pridsavnike iz sedam gostujućih društava iz Novog Sada, Žablja, Kikinde i Subotice, a na sceni „Nepkera” prikazalo se oko 200 učesnika. Društva su, prema poropozicijama, morala izvest jednu tačku pismom el

– Kako je to već i naš običaj, nakon što završimo sa nastupima na Festivalu „Vojvodina kroz pismu i igru”, selimo se u restoran di je zajedničko druženje. Ovaj put je to bilo u „Maderi”, a divan, igra i druženje nastavljeno su do jutarnji sati.

N. S.

KROZ ŽIVOT BUNJEVACA

Advent – Došašće

Božić

Stigo nam je decembar, posljednji mjesec u ovoj godini. Sad su dani najkraći, a noći najduže. Kadgod su poslovi na njivi bili porađeni, pa se u decembru i januaru nije ništa radilo na njivama, a bila je i izreka: „Zemlja stara, zimi se odmar”. Tako je kadgod bilo, a danas još i sad ima neobrani kuruza, poso nije porađen, iako se sve radi mašinerijom, a kadgod se sve radilo ručno, pa je poso bio na vrime porađen.

Sad je sveto advetsko vrime, a kadgod su naši prici rano ustajali, pa išli na mise zornice koje su služile po crkvama još za mraka, svako jutro. Velika veselja i svatovi nisu se pravili sa svirkom u adventu, jel peta crkvena zapovijed kaže: „Ne svadbuj u svečano zabranjeno vrime”. Tako se kadgod advent živio u iščekivanju, što se prinosilo s kolina na kolino. Mladi su se zato nalazili, družili i zabavljali i brez svirke. Na Svetu Barbaru su kadgod naši stari, odsikli granu trišnje i uneli je u vruću sobu u vodu, a ona je do Božića procvatela, pa je to bila božićna grana. To su bile prve grane lipo procvatane, pa se nisu ni s čim ni kitile. Sveta Barbara je bila zaštitnica salaša i salašara, pa se često mogla viditi slika Svete Barbare u našim salašima. Kako su nestajali salaši i salašari, tako je pomalo nesto i ovaj svetac.

Sićam se u kadgodašnje vrime početkom septembra naiđe jači mraz koji skreše sve lišće, onda pupoljki pomalo nabubre do decembra. Sad je sve drugčije, gledam trišnju u avliji, a na njoj zeleno lišće ko u lito, iako je kraj novembra. Pupiljki se još ne primećivaju. Dvi godine unatrag sam na Barbaru odsikla graničicu trišnje i unela u sobu, pupoljki su nabubriili, a nisu procvatili do Božića. Sve se promijenilo, to svi vidimo. „Što se list duže drži, to se zima dalje pruži”, u čega smo se i sami uvirili.

Nestalo komšijanje

Sad u decembru, kad su dani kratki, rano se smrkne, pa kad se josag namiri, išlo se u komšiluk, da se nuzdivan malo skrate dugačke noći. Jel kadgod nije bilo radija ni televizora, da se mož štogod čut i vidit. Kad se skupi nji više u komšiluk, uvijek je kogod štogod čuo novo, el pročito u novinama, a ako je kogod bijo na hetiji, taj divanio kako se čemu kreću cine, a obično su i odigrali koju partiju karata. Sa ljudima su išle i žene. One su ponele svoje radove šta je koja radila, prela, štrikala, el šila. Povelu su i manju dicu, nikad ji nisu ostavljali same na salašu. Kadgod su se komšije većma komšijale i pomagale jedni drugima na salašu, a kazalo se da je komšija najveći rod, jel komšija će prvi doć da pomogne, ako je tribala kaka pomoć. Uvijek su jedni drugima pomagali i kad je žalost, el kad je radost u kući, a i kad su svatovi komšije su uvijek bile pozvane.

Kad su došli televizori komšijanje je nestajalo. Kad je kogod u šoru kupio televizor, onda sve komšije očle gledat, a posli kažu kad su oni mogli kupiti televizor, kupićemo i mi. Drugi su kazali nećemo mi više ić kod nji gledat, i mi ćemo kupiti pa makar pozajmljivali novaca i zaduživali se. Tako je komšijanje pristalo, mladi svit se zapošljavo, pa jedni rade prvu sminu, jedni drugu, a niki i treću noćnu sminu, pa nemaje vrimena za sebe, a kamoli za komšije.

Vrime darivanja i čestitanja

Mikulaš je dicama donesivo poklone i meću u cipele na pendžer, ako su lipe čiste, i ako su ji dica sama očistila. Dica su se paštrila da lipo očiste, a kadgod to i nije bilo tako lako, jel su išla na salaš i u škulu po atarskim blatnjavim putovima. Naši Bunjevci su uvijek poštivali svoje ma-

me i svečano slavili Materice. Mame su za taj dan isprija pripravljalje, da svakom kupe štogod za Materice. Kuvala se svečana užna i pekli sitni kolači, na kraju jabuka i ora, od koji se lupinje bacale po sobi pa se priko tog išlo, a virovalo se ako se na sitnije izlome da će bit više pilića. A i Oce su slavili naši Bunjevci što je i Božija zapovijed: „Poštuj oca i mater, da dugo živiš i da ti dobro bude na zemlji”.

Ženski svetac

Na Svetu Lucu žene nisu šile, štrikale, prele, tkale, ni prale košulje, jel se virovalo da će ji bolit prsti. Za Lucu su vezani kojikaki običaji, na Lucu se nije ništa davalo iz kuće, jel se virovalo da će se tako srića odnet. Ako bi kogod tio kupiti jaja, el mlika, odno je dan prija. Luca je zaštitnica salašara i sve vrste pernatih živine. Na taj dan domaćica rano očisti kokošinjac, a ispid se metne dva tri obruča, pa se priko tog ranije pilež da se drže u čoporu cile godine. Domaćin namiša džak rane za pilež, žita, kuruza, suncokreta, ječma i sira, pa se sotim ranio pilež do Božića. Na Lucu se posije žito u kake šolje koje izraste i pozeleni do Božića. Cure su na 12 artijica pisale muška imena pa zamotali i svako jutro po jednu bacili u vatru, pa koje ime ostane posljednje, tako će se zvati momak kojeg će se udat. Stariji su pratili vrime od Luce do Božića i pisali, pa su tako jesapili kako će vrime bit u drugoj godini. Prvi dan januar, drugi februar i tako svi 12 dana. Pratilo se ujutru, dan i noć, kako je jutro tako će bit početak mjeseca, kaka dan taka sridina mjeseca, a kaka noć taki kraj mjeseca. Za Božić se isprija pripravljaljo, pekli se sitni slatki kolači, sušena pogaća i drugo što mož duže ostat. Klale se guske, pučke, kokoške i morkače, a svaki je zaklo i jedno svinče, jel kadgod je bilo više čeljadi u kući.

Na Badnji dan se ustajalo rano pa su čeljad jedni drugima čestitali Badnje jutro, pa su se svi latili posla, muškarci su na polju radili namirivali josag i čistili kuruza. Domaćica zakuva tisto za pletene kolače, pa dok se ne krene, napravi figure za Božićnjak, Blaženu Divicu Mariju, Svetog Josipa i malog Isusa, jaganjce, tice i drugo. Na kolač što će bit božićnjak pomeću se figure i namaže jajetom i metnu u peć da se peče.

Pridveče jedan muškarac načupa jedan navijak čiste slame, pa unese u sobu i prvi čestita Badnje večer, a dica rasporede slamu svudan po sobi. Na astal se metne bili čaršap u pročelju grana božićnjaka zeleno žito, ora, jabuka, koja šljiva i luk. Kad sva čeljad uđu u sobu, stanu kod astala, pa svi zajedno izmole naglas Očenaš. Domaćin nazdravi sa zamedljanom rakijom: „Dobro zdravlje da da Bog da svi živi i zdravi dočekamo i drugo Badnje večer”. Pa počne toliko čekana večera. Gra čorba nasuvo sa sirom, makom gube i ribe, a posli kompot od suvog voća.

U davno vrime kad su crkve bile naritko, išli su betlemaroši, to su bila 4 mlađa muškarca, oni su nosili u jednoj škatulji lipo opravljen mali Betlem, kojeg metnu na astal, pa svi zajedno izmole Očenaš, pa sidnu na slamu, malo divane pa pođu dalje. Obično njim svaki da kaki poklon. U ponoć domaćin jednu jabuku ispod grane spušta u bunar, svem josagu dađe ist.

Sad se više nije postilo, ila se paća sa mekanim kolačem, to se zvala ponoćnica. Čeljad su obično spavali na slami, zato što je i mali Isus prvu noć spavao na slami. Sutra dan je Božić, Isusovo rođenje, tako je svit jedni drugima čestito. Drugi dan je Sveti Stipan, pa Sveti Ivan, Mladenci i Toma. Sve su to božićni sveci, sve do 31. decembra onda je Silvestrovo, papa koji godinu zaklapa.

Kadgod su se Božiću zdravo radovali stari mladi i dica, bilo je skromnije, al zdravo svečano i veselije neg danas.

A. V. K.

Sveci koji se spominjemo

U decembru ima najviše svetaca koje slavimo. Sveto advetsko vrime počinje prvog decembra. To je vrime kad se živi u iščekivanju jednog velikog događaja koji će se ispuniti po riječi Božijoj, i rič je tilom postala i bila med nama. Još u Starom zavitu Bog je izraelskom narodu priko proroka obećo da će rodit spasitelja svita, koji će spasit narod svoj od grija. Obećanog spasitelja, narod je čeko četiri iljade godina, a mi slavimo advent četiri nedilje. U adventu se pripravljamo za proslavu Božića u kojem slavimo Isusov rođendan i prvi dolazak na zemlju med ljude, a posli ovog čekamo Isusov drugi slavni dolazak na zemlju med ljude, koji će se dogoditi na svršetku svita. Svete Barbare divice i mučenice se spominjemo 4. decembra. Ona je čerez vire tušta trpila i bila je progonjena i zatvarana, al se vire nije tila odreć. Čerez tog je i rođeni otac progonio. Sve-

tog Nikolu biskupa slavimo 6. decembra. On se staro za sirotu dicu, učio ji da mole Boga, pa njim je za to davo poklone. Dica su ga posli crtala kako su zamišljala da izgleda.

Brezgrišno začće Blažene Divice Marije slavimo 8. decembra, a čestitamo ga ko prvo čelo Božića. Luce divice i mučenice se spominjemo 13. decembra. Ona je živila u čistoti tila i duše, ni muke ni smrt nisu je mogli odvojiti od vire u Boga. Treće nedilje adventa slavimo Materice i čestitamo svim ženama koje su radile i od-ranile dicu.

Tomu apostola slavimo 20. decembra, a zovemo ga „nevirni“, jel nije virovo da je Isus uskrsnio dok ne vidi rane, a Isus mu je kazo: „Blago tebi Tome koji si vidio pa viruješ, al blaženi oni koji nisu vidili pa viruju“. Četvrte nedilje adventa slavimo Oce i sve očeve koji su sa znoj-om lica svog zarađivali kruc za svoju dičicu.

Sveci i svetece to su se sve bili mučenici, jel su u to vrime progonili kršćane, al ni oni ni po cinu života se nisu tili odreć vire. Badnji dan slavimo 24. decembra, a i Adama i Evu, naše praroditelje.

U ponoć slavimo Isusovo rođenje, a to se dogodilo u gradu Betlehemu. Pastiri koji su tu noć bili kod svoji ovaca, odjedared su vidili zdravo veliku svitlost, pa su se poplašili jel nisu znali šta bi to moglo bit. Odjedared, ando stane prid nji pa njim kaže: „Ne bojte se, nosim vam radosnu vist, noćas vam se rodio spasitelj svita, Isus Krist“.

Svetog Stipana slavimo 26. decembra, on je prvi umro za Isusa, izveli su ga iz grada i kame-novali, a on je kazo da vidi otvoreno Nebo i Isusa Krista, drugi dan je Sveti Ivan, pa Nevina dičica, i Sveti Toma biskup, Sveta obitelj, a na kraju Stara godina.

A. V. K.

BUNJEVAČKA ZDILA

Večera za Badnje večer

Pleten kolač

2 kg brašna
1 kvas
1 kašika šećera
1 kašikica soli
1 jaje
10 deka masla
mlika koliko zavati

Zakuvat mekano tisto, pa ga prikuvat s maslom i ostavit da se kreće.

Zakuvat tisto ko za čorbu, s jednim jajetom, i praviti figure, Blaženu Divicu Mariju, Svetog Josipa, malog Isusa, anđela, jagance, tice, kvočku, piliće i druge prigodne figure.

Kad se tisto krene, oplest kolače, na jedan poslagat figure, namazat s jajetom i peč – to je božićnjak.

Nasuvo sa sirom

½ litre brašna
3 jajeta
malo vode

Zakuvat tisto, razvit jupiku, i kad se prosuši, isić rizance. Na šporelj metnit labošku s tri litre vode, pa kad provre, dodat rizance, tučenog sira, 2 deci skorupa, izmišat i na to metnit procidene rizance i promišat.

Gube s makom

Napravit od ½ brašna tisto ko za pletene kolače. Kad se krene, praviti štapiće dužine kolika je tepcija, a debljine 3 prsta, pa ji nasić na 1



centi i peći. Pečene izlomiti kako su zasićeni. Polit ji vrilom vodom, kad se procide, posut samlivenim makom i zasladit s medom i malo ji protrest da se izjednače.

Gra čorba

50 dk grava
1 peršin
1 šargaripa
1 poštrenjak
1 krumpir
1 glavica crnog luka
3 češlja bilog luka

manja kašika soli
15 deka masla
1 kašiku sitne paprike

Gra oprat, pa nalit vode da ga pokrije, pa metnit na šporelj da provre. Zeleniš očistiti, oprat, isić, nalit vode i metnit na šporelj da se kuva.

Dodat luk bili i crni, kad provre metnit gra prociden od vode, napraviti zapršku od masla i paprike, zapržiti ga i dodat soli po ukusu, i skuvat na laganoj vatri.

A. V. K.

MLADI NOVINARI ISTRAŽIVAJE SVOJU NACIONALNU ISTORIJU I TRAŽE NAČIN KAKO JE PRIBLIŽIT VRŠNJACIMA

SEDAAM POSLANICA VELIKE NARODNE SKUPŠTINE SRBA, BUNJEVACA I OSTALI SLOVENA

Isprid svojeg vrimenta

Posli Prvog svjetskog rata došlo je do odluke o pripajanju Bačke, Banata i Baranje Kraljevini Srbiji, što je ovikovičeno Velikom narodnom skupštinom u Novom Sadu. Skupština je održana 25. novembra 1918. godine u hotelu „Grand hotel Majer“ (današnja zgrada Vojvođanske banke), a na njoj su po prvi put pravo glasa imale žene. Bilo ih je sedam, a svaka od nji je ušla u istoriju, ne samo zafaljujuć učešću na Skupštini, već i svojim zalaganjima kojima se ritki mogu pofaliti. Interesantna je činjenica da su od nji pet iz Subotice, tri bile Bunjevke, dokazujuć želju žena iz ovog regiona za emancipacijom.

Mara Đorđević Malagurski (1894–1971) je bila rođena Subotičanka iz ugledne bunjevačke porodice. Njezin otac je bio **Ico Malagurski Đurčić**, pridsidnik prvog kulturnog udruženja Bunjevaca – Pučke kasine. Za svoje vrime visokoobrazovana žena, škulovala se u Štrosmajerovom zavodu u Đakovu, Višoj ženskoj školi u Subotici i diplomirala je engleski jezik koji je studirala u Londonu. Bila je u braku s gimnazijskim profesorom **Dragoslavom Đorđevićom** koji je jedno vrime bio subotički gradonačelnik i član Senata Kraljevine Jugoslavije. Bračni par nije imo dice, al su odranili svojeg sestrice **Ivana** koji je, na nesreću, osto siroče kad mu je bilo šest godina. Osim tog što je bila žena velikog srca i zauzela značajnu ulogu u odrastanju svojeg sestrice, Mara je bila svestrana i aktivna gospoda. Bavila se prosvitnim i literarnim



radom, pa čak i privodilačkim. Med njezinim spisima pronađeni su privodi pripovidaka **Oskara Vajlda**. Godine 1927. osnovala je Bunjevačku prosvitnu maticu, a nuz to je objavljivala nagrađena književna dila poput pripovitke „Vita Đanina“. Njezine pripovitke su imale socijalnu tematiku, prateć životne putove Bunjevki pod austro-ugarskom vlašću. U jednoj pripovetki „Ni mrtva u tuđini“ govori o nepravdi nanetoj Bunjevcima zbog zabrane govora maternjim jezikom. Značajan trag je ostavila i pišuć knjige o bunjevačkim običajima – „Bunjevački običaji u slikama“, „Bunjevka“, „Stara bunjevačka nošnja i vez“. Zafaljujuć njoj, bunjevačka narodna nošnja je bila nošena na srpskom dvoru. Positivši kraljicu **Mariju Karađorđević**, Mara joj je na poklon donela starodnevni bunjevački kostim. Njezina drama, „Manda Vojnićeva“, je izazvala veliko interesovanje med publikom, al nažalost, nikad nije izvedena u Narodnom pozorištu zbog bombardovanja

koje je nastupilo u Beogradu dva dana ranije. Nakon oduzimanja imovine posli Drugog svjetskog rata, Mara i njezin muž se povlače iz javnog života. Nuz pune zasluge, jedna subotička ulica nosi njezino ime.

Manda Sudarević je bila članica „Dobrovoljne zadruge Bunjevki“ i jedna od značajni Subotičanki koja je posli Prvog svjetskog rata pomagala oko obnove subotičke bolnice. Samim tim što je njezin muž, **dr Vranje Sudarević**, bio doktor i Manda je znala tušta o medicini. Ko i njezin suprug, koji je bio veliki župan Subotice i član Ustavotvorne skupštine SHS-a i ona se zanimala za političku scenu u državi, što ju je nagnalo da učestvuje na Velikoj narodnoj skupštini. Manda je zajedno s Marom Malagurski bila u positi Srpskom dvoru u prilici kad su joj uručile bunjevačku narodnu nošnju.

Katica Rajčić, supruga zaminka gradonačelnika Subotice, Aleksandra Rajčića, je bila bunjevačka spisateljica i sakupljačica bunje-

vački narodnih umotvorina. Takođe se bavila bunjevačkim narodnim pismama i njevim pivanjom, što je ovikovičila snimcima prinosi svoje izvedbe na Radio Beogradu.

Anastazija Manojlović, ćer oca **Bogdana Dimitrijevića**, gradskog finansijera i majke **Hristine**. Bila je udata za Velikog župana grada Subotice **Dušana Manojlovića** koji je ujedno dugo bio blagajnik „Dobrovoljne zadruge Srpkinja“, čiji je Anastazija bila aktivni član.

Olga Stanković je bila supruga **Vojislava Stankovića**, direktora „Hrvatske zemaljske banke“ u Subotici. Bila je članica „Dobrovoljne zadruge Srpkinja“.

Milica Tomić, ćer **Svetozara Miletića** i supruga vođe radikalnog krila Srpske narodne slobodoumne stranke, **Jaše Tomića**. Studirala je u Pešti i Beču, usput objavljivać svoje literarne radove, dok je svoje političke priloge objavljivala u oćevom novinskom listu „Zastava“. Godine 1911. pokrenila je „Fond za pomoć siromašnim i bolesnim ženama“. Zalagala se za obrazovanje žena usput pokrenivši časopis „Žena“.

Marija Jovanović je bila velika humanitarka iz Pančeva i odbornica „Dobrovoljne zadruge Srpkinja pančevačkih“. S novcima je pomagala škole, pivačka društva, a posli smrti je svoju kuću i velik dio imanja, poklonila pančevačkoj „Dobrovoljnoj zadrugi Srpkinja“.

Ove žene su svojim životima svidočile da je moguće izboriti se za cilj i tribale bi bit uzor mladima danas, a naročito divojkama. Uko-

liko smo željni u čemugod učestvovati, moramo se prvenstveno dokazati da smo dorasli zadatku, što su one definitivno uradile otvarajući put ženama ka građanskoj ravnopravnosti.

Pitali smo divojke danas šta za nji znače dila ovi poslanici i dal im one ulivaje hrabrost da će jednog dana i one moć uraditi štogod značajno...

– *Smatram da je ovo bio dobar*

početak u borbi za jednakost iako je to bila samo nikolicina žena, dok su pravo glasa sve građanke dobile tek 1945. Tribalo je hrabrosti da se izbore za ono što žele, zbog čega im se divim i nadam se da ću i ja postat tako snažna ličnost – Martina (19 godina).

– *Žao mi je što nije moglo učestvovati više žena, mada mi je jasno da je to nemoguće zbog*

tadašnji socijalni normi. Uvijek sam tvrdila da su naše žene bile napridne i uporne, što ovaj slučaj dokaziva. Volila bi da i ja imam niki važan cilj za koji ću se izborit jednog dana – Tanja (18 godina).

– *Smatram da je svaki njevork gradio i naše staze. Da one, onda, nisu bile cinjene, ne bismo ni mi danas bile. Donele su prava za javne nastupe žena, usmi-*

rile javnost ka našem polu i pokazale da intelekt ne zna za pol. Ali isto tako mislim da iako naša imena neće bit poznata narednim generacijama, mi ko žene ipak činimo štogod za nji – Milica (18 godina).

Maja Rudinski

Izvori:

E. Marijanov,

Sećanje na Maru Đorđević
dr Ivana Spasojević – naučni rad

UVOĐENJE AKTA 1945. GODINE ZNATNO UMANJILO BROJNOST BUNJEVACA

Bunjevci nisu samo broj

Decenijama unatrag spekuliralo se o tom kome pripadaju Bunjevci, dal Hrvati, el Srbima, el su, to što jesu, autohton narod? Pitamo se i mi koja je njeva matična država i koliko prava oni zaista imaju?

U Republici Srbiji Bunjevci su priznata nacionalna manjina s punim pravom na političke, građanske i virske slobode. Dal je to oduvijek tako bilo i zašto je akt iz 1945. godine bitan, zašto Bunjevci traže da se on ukine, možete saznati u nastavku teksta.

Velika narodna skupština Srba, Bunjevaca i ostali Slovena

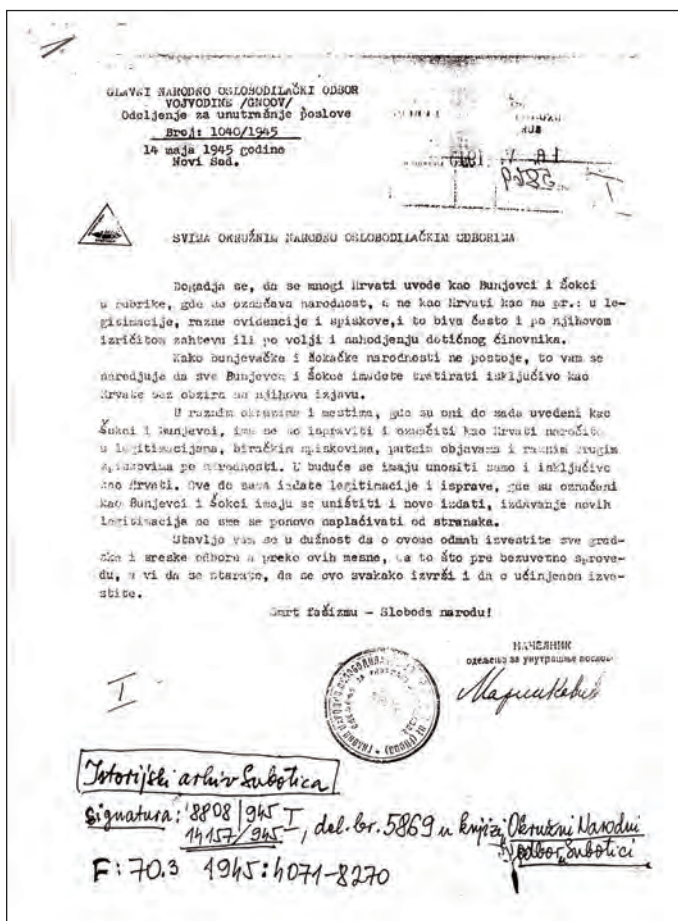
Velika narodna skupština održana je 1918. godine, a ko članovi iste spominju se Srbi, Bunjevci i ostali Sloveni. Ono što se izdvaja jeste da su jedino Srbi i Bunjevci pojedinačno nazvani dok su svi drugi svrstani u ostale Slovene, što dovoljno divani o važnosti i brojnosti Bunjevaca ko naroda. Na ovoj Skupštini prisustvovalo je 757 delegata od kojih su 84 bili Bunjevci. Ako se uzme u obzir da se broj delegata određivo po kriterijumu da jedan delegat ide na 1.000 stanovnika, dolazimo do podatka da je u tom trenutku bilo bar 84.000 Bunjevaca. Na ovoj Skupštini odlučeno je da se regije di ima

najviše Bunjevaca (Bajski trougao izmed Baje, Subotice i Sombora) pripoje Kraljevini Srbiji i tako uđu u novu državu Kraljevinu Srba, Hrvata i Slovenaca.

Akt iz 1945. godine

U maju 1945. godine, doneta je naredba kojom je Bunjevcima oduzeto pravo na lično izjašnjenje o nacionalnoj pripadnosti. Od tog dana, svaki Bunjevac se moro izjasnit ko Hrvat, a Bunjevci više nisu postojali. Ovaj akt značajno je uticao na brojnost Bunjevaca danas u Srbiji. Prema posljednjem popisu stanovništva iz 2011. godine, u Srbiji živi oko 70 hiljada Hrvata dok je Bunjevaca oko 16 hiljada. Ovaj broj triba uzeti u obzir, jel, ako se pogleda podatak da je na Velikoj narodnoj skupštini bilo prisutno 84 delegata Bunjevaca (što znači 84.000 Bunjevaca je tad bilo u Jugoslaviji), a svega 2 delegata Hrvata (što znači oko 2 hiljade Hrvata) mož se vidit koliko je akt uticao na smanjenje brojnosti Bunjevaca danas u Srbiji.

Broj Bunjevaca nije konačan i neće bit dok se akt ne ukine, odnosno proglasi ništavnim. Jel tušta Bunjevaca se i danas vodi ko da su Hrvati, pa i Mađari. Ne triba zaboravit da je ubrzo posli Prvog svetskog rata došlo do konačnog po-



vlačenja granica nove Evrope i da je velik dio Bunjevaca oko Baje osto u Mađarskoj. I danas tamo ima Bunjevaca, al nisu priznati ko nacionalna zajednica, a mnogi od nji ne znaje ni rič bunjevačkog, izuzev oni koji imaju kake starije od koji su učili. Bunjevci se mogu

još pripoznat po pomadarenim prizimenima, al koliki je broj, niko ne zna tačno.

Po svemu ovome mož se zaključiti da je Bunjevaca bilo i da će ji uvijek bit, brez obzira na nevolje koje ji redovno prate.

Denis Vukmanov Šimokov

MUZIČKO STVARALAŠTVO BUNJEVACA

Jorgovane, jorgovane...

Kako su nastajale rodoljubive pisme bački Bunjevaca i na čije stihove su mnogi kompozitori bili inspirisani komponovat muziku? Dio odgovora na ova pitanja donosimo kroz prilog o **Anti Evetoviću – Miroljubu** koji je zasigurno ostavio traga kroz svoju poeziju i pisme koje se i danas pivaje.

Rođen je 12. juna 1862. godine u Bačaljmašu, u današnjoj Mađarskoj, u velikoj bunjevačkoj porodici od bače **Dane Evetovića Grujina** i nane **Emerke Antunović** koja je bila u srodstvu s bunjevačkim velikanom, biskupom **Ivanom Antunovićem**. Imo je pet braća i jednu sestru. Na krštenju je dobio ime Franjo, a porodica ga zvala Franco.

Osnovnu škulu je završio u rodnom mistu, a Gimnaziju je pohađao u Kaloči kod Isusovaca od kuće svojeg rođaka biskupa Ivana Antunovića koji je virovao da je prosvićenost naroda temelj za napredak i priporod. Iz ti razloga je biskup Ivan Antunović pomogao da se školuju i odgoje pojedinci iz mlađi generacija, koji će raditi na prosvićivanju naroda i tako mu pomoći da dođe do slobode i priporoda, a među njima je bio i Ante Evetović – Miroljub.

Pod okriljem biskupa Antunovića u njemu je sazriela odluka da će izabrati svećenički poziv.

Kad je završio šesti razred Gimnazije, 1880. godine, stupio je u franjevački red i dobio redovničko ime Antun (Ante).

Godinu novicijata proveo je u Beču, di je nuz regule Sv. Franje potpuno naučio i nemački jezik. Zatim je završio filozofiju u Vukovaru i Dunajgradu. Posli tog je u Baji završio bogoslovne nauke i 1886. godine zaređen je za svećenika. Prvu misu imo je u rodnom Bačaljmašu.

Svoji 13 godina života fra Ante Evetović je posvetio Franjevačkom redu. Pošto je pokrenuta reforma Franjevačkog reda i od pape dozvoljeno da franjevci mogu prič med svetovne svećenike, on je 1899. godine primljen med svećenike Pečujske biskupije u čijem okviru je tad bio i dio Slavonije. Bio je kapelan, a zatim i župnik u pojedinim mistima u Slavoniji, a 1912. godine postao je župnik u Valpovu, di je i osto do svoje smrti.

Kad se Ante Evetović počeo baviti pisanjem pisama to se ne može tačno utvrditi, jel u to vrijeme med Bunjevcima u Bačkoj nije bilo književni časopisa, di bi mlađi pisci mogli objavljivati svoje pisme.

Sigurno je počeo pisati pisme još rano ko mlađić i kad je jedan od učenika Ivana Antunovića Mijo Mandić 1884. godine u Baji pokrenio književni list „Neven“, oma se javlja Ante Evetović u svojoj 22. godini života s pismom „Veseli se, pismo moja“.

*Veseli se, pismo moja,
Ti ćeš zavičanju,
U bogatu lipu Bačku
Bunjevačkom kraju.*

*Iz dubokog sanko tamo
Budi rod moj, budi
I kaži mu tu je vrijeme
Da budemo ljudi.*

*Sa obzorja bunjevačkog
Rastiraj oblake,
Da za njima uživamo
Veseli se danke.*

*Reci da ih sve pozdravljam
I u srcu nosim,
A za bolju im budućnost
Svevišnjega prosim.*

(Neven, 1884.)

Tako je počela njegova saradnja u časopisu „Neven“ i trajala je niz godina. Prve pisme je potpisao s književnim imenom Miroljub po kojem je osto poznat do danas. Bio je stalni saradnik „Bunjevačko-šokačke Danice“ koja je prvi put objavljena 1884. godine, a koju je pokrenio drugi učenik biskupa Ivana Antunovića svećenik Pajo Kujundžić.



Godine 1892. u zagrebačkom časopisu „Vjenac“ mu je objavljena pisma „Oj, pjesnici, zašto ne pjevate?“ Za života je objavio samo jednu zbirku pisama „Sretni i nujni časi“ (Osijek, 1908.)

Svoj život Miroljub je opisao u više pisama, al najjasnije je to izrazio u pismu „Moje zvanje“ za koju je muziku napisao subotički kompozitor Milan Asić.

Zbog velike ljubavi i privrženosti Subotici ispivo je pismu od 22 strofe „Subotico biela“ za koju je takođe muziku napisao kompozitor Milan Asić.

Pisma koja mu je donela najveću popularnost i po kojoj je priznatljiv je pisma „Jorgovane, jorgovane...“, koju on posvićiva svojoj nani, svojoj učiteljici, koja ga je od prvi dana učila ljubavi i plemenitosti, a za koju je muziku napisao kompozitor Franjo S. Vilhar.

*Jorgovane, jorgovane
Kad ti vidim tanke grane,
Žalosno je srce moje,
Ja se majke sjećam svoje.*

*Miris – cvijeća tvoje mило
Majčino je cvijeće bilo,
Njim su bili dvori njeni
Jednom krasno iskićeni.*

*Tu je slavuj biljio,
Zorom majku pozdravljao
Kad je mило brala cvijeće
Na uranku u proljeće.*

*Ali jao! Dvori njeni
Sad su pusti, osamljeni.
Tvoje grane, jorgovane,
Raku kite moje Nane.*

*Ni slavu nima više,
Ranom zorom ne biljiše,
Samo ja još suze lijem
I pjesmice sjetne vijem....*

Pored pisme „Jorgovane, jorgovane“ na njegove tekstove komponovane su i pisme: „Kad zora rudi“, „Tijelo večer pokoj blagi vlada“, „Alaj si krasna divojčice mila“.

KAD ZORA RUDI

*„Kad zora rudi i sunce grane, il
noć kad crna na zemlju padne.
Iz srca moga iz ove česme tijo i
mirno teku mi pisme.
Čedno i stidno u svit se kreću, ja
ih ustavljam ne možem, neću.
Za tobom ginu u krilo tvoje, primi
ih rode suze su moje.”*

TIJO VEČER
POKOJ BLAGI VLADA

*Tijo večer pokoj blagi vlada,
svit miruje i za teška rada.
Sjajni misec plavim nebom šeće,
pada rosa da okupa cvijeće.*

*Tišina je svudan pridamnomo,
da je samo i u srcu mome.
Ali roda moga udes ljuti,
u samoći moje misli muti.*

*Pa ne znam, aoj sjajna noći,
kako ću te prispavati moći.
Samac sidim, čekam zoru rujnu,
a na liri zvonke žice zujnu.*

*Žice zuje, zora rujna rudi,
tija pisma vije se iz grudi.
Isпивam se do zorice rane,
a srdašću u grudi odlane!*

*ALAJ SI KRASNA
DIVOJČICE MILA*

*Alaj si krasna divojčice moja,
Alaj su medna ustašca tvoja.
Daj da i poljubim anđele moj mio,
S poljupcem tvojim ja srićan bi bio.*

*Crno ti oko plemenito gori,
Iza njega ljubav vatrena stoji.
Ah, nisam znala, odsad ću znat,
Da i crno sunce mož sijati!*

Uzberi cvitak, daj mi ga ti oma,

*U tvojim snu bi čekati te mogla,
Momče te ljubi, prilipa divojko,
S poljupcem tvojim srićan bi bio ja.*

Umro je 24. februara 1921. godine u Valpovu u 55. godini života posli duge i teške bolesti od raka želudca.

Miroljub je svakako bio najveći pisnik bački Bunjevaca. Na prikretnici vika u velikom zamahu buđenja nacionalne svisti bački Bunjevaca, u sjaju snažni ideja Antunovića darovit pisnik, našo je

neiscrpno bogastvo ideja za piva-nje, pisanje za svoj narod. Pisnik koji je pisa iz srca, jasni poruka i blizak svojim pismama i „malom čoviku”.

Zbog tog je bio veoma cinjen, al i osporavan, što je sudbina svi iskreni pisnika. Pošto je bio učenik narodnog priporoditelja biskupa Ivana Antunovića, tokom svojeg života i rada se sigurno potvrdio i iskreno odužio svojem velikom učitelju.

T. B.

ONI STARE KO I SVI DRUGI, AL NJEVO PAMĆENJE NE

Tajna dugovičnog pamćenja

Iako smo navikli viditi stariji svit u raznim izdanjima kad su zdravstveni problemi u pitanju, postoji i aspekt treće životne dobi koji začuđuje ne samo laike već i naučnike. Radi se o sposobnosti ljudi koji su već zašli u sedmu el osmu deceniju života, a pamćenje ne samo da im nije popuštalo, već je jednako pouzdano ko i kad su bili mladi.

Bredford Dikenson, profesor neurologije u Harvardovoj školi medicine, nada se da će misteriji oko ove zagonetne sposobnosti stari uskoro doć kraj, u interesu svijui. Prija svega upravo ljudima te dobi koji imaju velike muke zapamtiti i najosnovnije stvari, ko što su imena njeve dice, adresa na kojoj žive i slično.

Dosadašnja istraživanja pokazala su jasno da su kod stariji ljudi s ovom sposobnošću dilovi mozga zaduženi za čuvanje informacija gotovo identičnog oblika i stanja ko i kod mladi od dvadesetak godina. Problem u razotkrivanju ovog svojstva je taj što su ispitanici bili neujednaćeni po gotovo svim parametrima. Od genetski urođeni bolesti, načina života, ishrane, socijalnog statusa, obrazovanja, itd.

Čini se da nema uniformnog pravila kako da kogod dospije u



ovaj prestižni klub oni koji decenijama pamte i detalje koje većina ljudi postepeno zaboravi. No, nauka sama po sebi ne posustaje prid zagonetkama, već ji proučava. Jel odbaciva auru misterije i neobjašnjivog, uzdajući se u prostu činjenicu da i za ovo postoji logično rješenje, do kojeg će detaljnijim istraživanjem neminovno doć.

Zato je Dikerson sa svojim saradnicima sprovedo istaživanje nad 17 „super staraca” kojima je zadatak bio pogledat cidulje s različitim informacijama, a zatim posli dvadeset minuta pokušat ponoviti što veći broj nji. Rezultati su bili više neg dobri. Za razliku od prosične stare osobe koja na ova-

kom testu nije mogla zapamtiti više od 8 do 10 riči, „super starci” ko i generacije njevi unuka uspili su zapamtiti od 13 do 16 riči, što je bio i krajnji maksimum u ovom ispitivanju.

Slično ispitivanje je rađeno i u Budimpešti, na većem broju ispitanika, ukupno nji 62. Rezultati tog eksperimenta pokazali su da mozak znatno sporije stari i gubi svoje vitalne sposobnosti kod ovi ljudi za razliku od prosične osobe ti godina.

Zaključaka u smiru rišavanja ove tajne dabome ima, međutim, ako i postoji zajednički imenitelj zašto ovi ljudi imaju tako izraženo oštrij sposobnost pamćenja od svoji vršnjaka, naučnici za sad

nemaje osičaj da su na pragu otkrića. Čeka ji velik poso i tušta mukotrpn analiza i upoređivanja podataka.

Dok se to ne desi, svakako da možemo sebi pomoć da povećamo šanse da nam se jedan od vitalni aspekata zdravlja očuva što duže. A to je prija svega način ishrane i dovoljno sna. Kad dođemo u godine „super staraca” znaćemo na čemu smo. Jesmo nadareni za pamćenje, el nas na to kogod mora podsiti. A ako i bude tako, ni to nije problem. Sve dok imamo osičaj da smo štogod dobro za svo to vrime uradili. I da ćemo, ako ne po genijalnosti, bar po tom bit zapamćeni.

T. K. M.

VRATIĆ - TANACETUM VULGARE – BILJKA SA KOJOM TRIBA BIT PAŽLJIV I likovita i otrovna svojstva

Vratić je višegodišnja žbunasta biljka koja je rasprostranjena u Evropi i Aziji. Raste na obalama, ruševinama, livadama, od nizinski do visokoplaninski pridila. Kod antički pisaca o likovitom bilju se ne pojavljuje, iako je zdravo rasprostranjen i u Grčkoj. Prvi put se pojavljuje u „Kapotularima” Karla Velikog ko „tanacita”. Od stari Grka se još koristi u likovite svrhe, i to ko cila biljka, el ko sime.

Biljka je visoka oko jednog metra, izrazito žuti cvatova, stabljika je ljubičasto-braon boje. Miris biljke nalikuje kamforu i pomalo ružmarinu. Jak je, prodoran, pokadkad i neprijatan. Biljka je gorkog ukusa, a u velikim količinama zdravo otrovna!

Dejstvo vratića je raznoliko, ona je fungicid - protiv gljivica, pa se od davnina meće u cipele protiv znojenja nogu i stvaranja gljivica na nogama i prstima nogu, tonik, stimulans, koristi se protiv ugriza insekata, za zaštitu nameštaja od insekata, ko diuretik - za izbacivanje vode iz organizma, aromatik, sridstvo za jačanje želuca, relaksant... U pčelarstvu sem što tira insekte, koristi se i osušena za gorile.

Kad se pomiša sa listovima zove diluje ko dobro lokalno sridstvo za tiranje insekata, a takođe se mož

koristiti za smanjivanje bola. Listovi se mogu koristiti ko začini. Biljka se odavnina koristila ko likovita, i u samoj istoriji je imala zdravo velik spektar primene. Pošto u sebi ima toksični elementa, treba bit zdravo pažljiv kod primene.

U sebi sadrži biljne stereoide, terpenoide, eterična ulja, sluzi, smole i tanine, sekvoterenske laktonine.

Likovitost ove biljke je korisno u više slučajeva:

- gliste
- menstrualne tegobe (amenoreja, dismenoreja)
- groznica, prilada, grip, malarična groznica
- histerija, nervne tegobe
- problemi s bubrizima,
- pojačano lupanje srca
- bolesti kože, čirovi, tumori, pigavost, opekotine od sunca
- kod reumatizma, uganuća, modrica, povride tetiva, vena, gihata
- kod upaljeni očivi, upale zuba
- kod slabog varenje, mučnina
- kod žučni tegoba
- kod proliva - dizenterije
- ko kupka kod reume i pranje kose kod uporne peruti

Vratić se daje u zdravo malim dozama, najbolje u konsultaciji s fitofarmaceutom, zbog prisustva tujona koji je otrovan. Od vratića



se prave esencije, pra, tečni ekstrakt, infuzija, čvrst ekstrakt, tinktura.

Zbog velike količine otrovnog tujona koristi se u nikim uljima, diluje protiv crivni parazita. Taka ulja u velikoj količini su štetna, pa su se prija zloupotrebjavala za pobačaje, koji su znali imat i smrtni ishod.

Upotreba esencije - 1 supena kašika, a najviše 3

Upotreba čaja - 1/2-2 čajne kašike na 2 decilitra vode

Upotreba prava - 1-3 grama

Upotreba tinkture - 1/2-1 čajna kašika

Vratić je kontraindikovano - ne

smi se koristiti u trudnoći! Pri korišćenju likova savitovat se sa doktorom el fitofarmaceutom! Danas se vratić malo koristi i to nuz savit stručnjaka.

Koristi se u baštovanstvu, zbog svog insekticidnog i fungicidnog dilovanja. Posaden u bašči odbija mrave i crve.

Od njega se prave macerati (određena količina droge natopljena u tačno određenoj količini vode el kakog rastvarača), i s tim se prska biljke protiv gljivičnih bolesti. Uglavnom se za ove macerate koriste cvatovi vratića.

Pripravila:

Eva Kovač Pečkai

Tinktura protiv čirova, osipa na koži, potkožni bubuljica, ispucali rukivi, reume

Napuni se caklena duncoška boca friško ubranim cvatovima vratića i zalije dobrom domaćom rakijom. Ostavi 3-4 nedilje da odstoji na suncu el toplom mistu. Procidi se na gustu gazu, metne u tamnu bocu koja se mož dobro zatvoriti da ne izvitri.

Vino od vratića

50 grama vratića potopiti u 1 litru vina, tako da odstoji 15 dana. Koristi se 40 ml posli svakog ila kod reumatski problema.

TEHNIKA PRSKANJA KOROVA U VOĆNJAKU

Poštivat priporuke proizvođača

U voćarskoj proizvodnji upotreba pesticida je obično najjeftiniji način suzbijanja korova. Kontrola korova koji rastu ispod krošnji stabala na nekoliko načina pozitivno utiče na samu gajenu biljku, a tim i na intenzitet proizvodnje. Herbicidima se smanjuju štete koje stablima voća nanose glodari pošto se prskanjem dio oko stabla održava čistim. Upotrebom herbicida ne nastaju oštećenja korena kore i stabla do koji mož doći kad se korovi suzbi-

obavezno zaminiti, a uređaje za kontrolu pritiska proveriti najmanje jedared godišnje.

Novi, tek podignuti zasadi, su osjetljiviji na prikomirne doze pesticida od stariji zasada. Zato kod prskanja mladi zasada treba koristiti najniže preporučene koncentracije pripravata. Triba izbjegavati prskanje prskalice – kad se rastvor u prskalicu potroši označiti mjesto do kojeg se stiglo s prskanjem pa s novim punjenjem rastvora nastaviti prskanje od označenog mjesta.



jaje mehaničkim putem. Primena herbicida ne remeti mehaničku strukturu zemljišta, pa nema erozije tla, a klijanje simena korovski biljaka je smanjeno na minimum. Smanjivanje korovske vegetacije oko stabla smanjuje rizik od pojave virusa, uzročnika bolesti i insekata.

Da bi efekti primene herbicida bili maksimalni, prskanje treba kvalitetno izvesti. Velik uticaj na efikasnost dilaovanja herbicida ima način kalibracije prskalice, primenjena koncentracija pripravata, tip zemljišta, sadržaj organske materije u zemljištu, količina padavina. Prid početak svake sezone treba izvršiti kalibraciju prskalice i tokom sezone je povremeno proviravati. Pohabane rasprskivače

Herbicidi koji se primenjuju na zemljištima s manje od 0,5% organske materije mogu dovesti do oštećenja na korenovom sistemu mladi voćni stabala. Ako zemljište na kojem je podignut voćnjak sadrži 2% ili više procenata organske materije većina herbicida neće izazvati nikakvu štetu na korenu voćni stabala. Primena neki herbicida daje lošije rezultate na zemljištima koja sadrže više od 4% organske materije. Piskovita zemljišta koja sadrže mali procenat organske materije omogućavaju brzo prodiranje herbicida i njevo usvajanje od strane biljaka, što za biljke može biti toksično. Glinovita zemljišta s visokim sadržajem organske materije zahtijevaju više koncentracije

primene herbicida, kako bi se postiglo kvalitetno suzbijanje korova. Koncentracije, odnosno doze primene herbicida koje se nalaze u uputstvu za primenu treba po potrebi prilagoditi tipu zemljišta.

Većina zemljišnih herbicida pokazuje najefikasnije dilaovanje kad omla – u periodu do 10 dana nakon primene – padne 10 do 15 milimetara kiše po metru kvadratnom. U slučaju da kiša izostane, dejstvo herbicida se značajno umanjuje.

Mišanje herbicida u rezervoaru prskalice

U prazan rezervoar nikad ne treba sipati čiste herbicide. Prvo se u rezervoar prskalice sipa polovina količine vode zatim pripravak i na kraju priostala količina vode. Rezervoar sa pripremljenim rastvorom nikada ne treba ostavljati otvoren. Kad se koriste mišavine pripravata, u rezervoar ih treba sipati slidećim redom:

1. Kvašljivi praškovi
2. Tečni preparati
3. Preparati rastvorljivi u vodi
4. Aduvanti
5. Koncentrati za emulziju

Kad se u rezervoaru nalazi više od jednog pripravata zdravo je važno da se rastvor stalno miša. Različiti herbicidi se mogu međusobno mišati ukoliko je to dozvoljeno, odnosno ako je mogućnost mišanja s drugim herbicidima navedena u uputstvu za taj pripravak. Prilikom mišanja dva ili više herbicida strogo se mora voditi računa o svim upozorenjima i ograničenjima koja se odnose na njevu zajedničku primenu. Prija neg što se pristupi mišanju dva ili više herbicida, prvo treba proviriti dal ih je uopšte i dozvoljeno mišati. Ako se ne mož sa sigurnošću utvrditi da se dva ili više pripravata mogu mišati,

triba uraditi slideći test: herbicide rastvoriti u proporcionalnim koncentracijama u prozirnoj posudi u polak litre vode. Posli tog posudu treba zatvoriti i desetak puta promućkat sadržaj. Zatim treba prigladata sadržaj posude. Posudu ostaviti i posli deset minuta ponovo prigladata sadržaj. Ako se mišavina ne primine u naredni polak sata, onda se ta kombinacija herbicida mož slobodno koristiti.

Drift je pojava odnošenja kapljica radne tečnosti/rastvora kojim se prska/s tretirane površine, na susidne parcele, biljke i međuprostore. Svođenje drifta na najmanju miru od zdravo je velike važnosti za postizanje ekonomičnog i efikasnog suzbijanja korova, ko i za zaštitu životne sridine. Driftu su podložnije sitnije kapljice, tako da bi prilikom prskanja tribalo koristiti rasprskivače koji proizvode kapljice većeg pričnika. Takođe, triba prskati pod nižim pritiskom, koristiti aduvante za smanjivanje drifta i izbjegavati prskanje po vetrovitom vremenu.

Pranje prskalice

Na kraju svakog radnog dana prskalicu treba oprati spolja i iznutra čistom vodom. Kad se u prskalicu sipa nov pripravak, el kad se završi sezona prskanja, prskalicu treba temeljno oprati u skladu sa priporukama proizvođača. Ukoliko ovi priporuka nema onda prilikom pranja treba voditi računa o slidećem: ukloniti vrvove i komore rasprskivača, očistiti ih četkicom za zube sa malo deterdženta i rastvorom amonijaka, a zatim ih isprati čistom vodom. Zatim isprati deterdžentom pa ponovo čistom vodom.

Nikola Ostrogonac dipl. ing
savitodavac PSS Subotica

BRANISLAV MUKIĆ STIGO DO STOTE POBIDE U MAĐARSKOJ

Vridan jubilej vridnog konjara

Ljubitelje kasačkog sporta u Subotici, al i šire, obradovala je vist s hipodroma „Kinčem park” u Budimpešti. **Branislav Mukić**, višestruki šampion Srbije, stigo je do jubilarne – 100. pobjede u Mađarskoj.

Stota pobjeda ostvarena je u trki s grlom **Zanebono**, i to će ostat upamćeno, al i upisano u istoriju našeg kasa. Međutim, i nike druge stvari ostaju upamćene.

– Ako se dobro sićam, prvu pobjedu u Mađarskoj sam ostvario 2002. godine sa grlom **Fearsome Lavec**. Sve pobjede su drage, ova sa **Zanebonom** je posebna jel je jubilara, al to nisu jedini uspjesi u Mađarskoj. Bilo je pobjeda u velikim klasnim trkama. Dvared sam osvojio veliku trku „Hungaria dij”, 2005. sa **Fantastik Lobellom** i 2006. sa **Istis Jezerom**, a jedan galop u finišu sa **Trocaferom** 2007. godine me je odvojio od trećeg trijumfa. Tu su i dvi pobjede u Šampionatu za grla od 2 godine (**Kudo Star** 2006. sa rekordom staze za dvogoce od 1:18,8 koji i dalje stoji, i **Walking John M** 2016.). Bilo je, naravno, još lipi pobjeda s grlima **Bessie**, **Blondie**, **Addington**, **Istis Jerez**, **Trocafero**... – divani Mukić.

Iza 100 pobjeda stoji daleko više



Branislav Mukić sa grlom Zanebono posli stote pobjede u Mađarskoj

sati rada, al i odricanja i napora za koje znaju samo konjari koji iz Srbije nose grla u Mađarsku.

– Put do 100 pobjeda je za nas posebno težak, a imo sam nuz sve to i jednu veliku pripreku – granicu. Oko 330 startova sam imo, dok nisam zabilužio 100 pobjeda! Sigurno da bi put do jubilarne pobjede bio mnogo lakši i brži da sam stacioniran digod u Mađarskoj umisto da ovako putujem. Veliki su troškovi tog putovanja, al i veliki napori. Triba

ispoštovat sve propise koje traži carina, a isto tako i veterinarske inspekcije s obadvi strane. Sate provedene na granicama ne možem ni izračunat! Posljednji godina se suočavamo s još jednim velikim problemom, na našoj granici subotom i nediljom nemamo veterinarskog inspektora od uveče od 19 do ujutro do 7 sati. Dolazimo često u situaciju da provodimo noć na granici, umorni mi, s umornim konjima u prikolici.

Ostvareni rezultati Branislava Mukića u inostranstvu i Srbiji plod su napornog rada i istrajnosti u karijeri koju je započeo sa nepuni pet-najst godina. U međuvremenu je dvadeset puta pono titulu šampiona vozača na našim prostorima. Istovremeno, jedini je predstavnik Srbije koji se dvared takmičio na Evropskom prvenstvu profesionalni vozača, u Italiji 2010. godine i u Švedskoj 2014. Prid njim je još jedan podvig, nevirovatan, al realan. Iza sebe trenutno ima 966. pobjeda u Srbiji i gotovo je izvesno da će uskoro doć do 1.000 trijumfa, što pridstavlja izazov za mnoge vozače na evropskom nivou, a naročito u zemlji poput Srbije.

– Posljednji godina sam se usmirio da što više imam u štali konje iz mađarskog registra kako bi se s njima takmičio u Mađarskoj. Svakako da se to odrazilo na moje domaće nastupe, jel nemam više taj broj konja ko pritihodni godina kad sam zaređo titule u Srbiji. Naravno, to ne znači da odustajem od borbe za hiljaditu pobjedu. To bi bio velik rezultat i za mene, al i uspih koji će duboko ostat upisan u istoriji ovog sporta – ističe Mukić na kraju divana.

N. S.

REVIJALNE TRKE ZA KRAJ

Revijalnim kasačkim trkama spuštena je zavesa na sezonu u Subotici. Konjički klub Bačka je, po poznatoj tradiciji, okupio prijatelje i u lipoj atmosferi ispratio još jednu uspišnu takmičarsku godinu.

Svim ljubiteljima kasa priredili su zanimljiv trkački dan, nuz devet kasačkih trka, što za vozače amatere, što za profesionalce, al i lipo druženje, te kulinarske specijalitete koji su do-

datno začiniili zanimljivo subotnje okupljanje.

Tokom trkačkog dana pobjede su zabilužili **Lira Di Re** (Milana Nović), **Virna Lisi** (Božidar Zagorac), **Parma Ferm** (Boris Milodanović), **Atom Bomba** (Aleksandar Dimitrijević), **Virna Lisi** (Danijel Pejić), **Lamona** (Oskar Ožvar), **Anna Milau** (Miodrag Nović), **Diablo Boko** (Josip Poljaković), te dvopreg **Atena – Lamona**.



Horoskop za decembar



Poso: Velika očekivanja koja imate prema sebi mogla bi vas razočarati svojim neispunjavanjem. Budite spremniji na kompromise s okolnostima, to će vam uštedjeti dosta vremena i živaca.

Ljubav: Odlazete donošenje odluka koje se tiču stabilnosti vaše veze, a to vam ne rješava probleme koji ste više neg svisni.

Zdravlje: Bolovi u leđima.



Poso: Voljni ste naći zajednički jezik s autoritetima od koji zavisi vaše dalje napredovanje, što će se u nastupajućem periodu pokazati kao dobra odluka. Imajte strpljenja sa dugoročnim ciljevima, ako trenutno ne idu kako ste zamislili.

Ljubav: Ljubomorne scene mogle bi postati svakodnevna pojava ako ne započnete razgovore o problemima koje imate u vezi.

Zdravlje: Više se krećite.



Poso: Iako ulažete ogroman napor da svoje ciljeve ostvarite sami, za to će vam ipak trebati pomoć sa strane. Ovo je dobar period za početke u saradnji i sklapanje novih ugovora.

Ljubav: Idilične trenutke doživljete u društvu voljene osobe, period prid vama iskoristite kako bi vam

tako iskustvo postala svakodnevica.

Zdravlje: Problemi s očima i vidom.



Poso: Višti ste prigovarači i ko tako bićete često u situaciji da morate prigovarati za druge. Iskoristite ta iskustva kako bi vam ona omogućila da napredujete u poslu. Izbjegavajte davanje zajmova u ovom periodu.

Ljubav: Povirenje u voljenu osobu vam lako može biti narušeno zbog nesuglasica koje ni jedna strana ne zna kako da okonča.

Zdravlje: Bolovi u stopalima.



Poso: Vrlo ste ambiciozni i ne sputavajte vas trenutne pripreke. Period prid vama biće vam naklonjen u nastojanjima da zacrtane ciljeve ostvarite. Povirenje u osobu koja vam je i ranije pružala podršku pokazat će se kao dobra odluka.

Ljubav: Donošenje zaključaka na osnovu neprovireni činjenica moglo bi vam ozbiljno ugroziti vezu.

Zdravlje: Nadutost i problemi s varanjem.



Poso: Bićete poželjan poslovni saradnik i partner ljudima koji vam mogu pomoći da ostvarite svoje ambicije. Period prid vama biće u

znaku izazova, al ćete ih nuz dovoljno truda savladati.

Ljubav: Potrudite se da u ovom periodu ne donosite dugoročne odluke, jer vam zvijezde na ljubavnom planu u ovom periodu nisu naklonjene.

Zdravlje: Česte glavobolje.



Poso: Ulaćete tušta truda u zajedničke projekte i poduhvate, al vam se to neće vraćati kako ste zamislili. Umjesto tog radije se okrenite sopstvenim snagama i onim što sami možete postignuti.

Ljubav: Potrudite se da nadete dovoljno vremena za voljenu osobu koja se već duže vrijeme osića usamljeno.

Zdravlje: Čest osjećaj iscrpljenosti.



Poso: Odnos koji ste izgrađivali na međusobnom poštovanju mogao bi biti ugrožen novim zahtjevima druge strane. Nemojte dozvoljavati nikake ustupke, ako želite nastavak te saradnje.

Ljubav: Ljubomora koju voljena osoba ispoljava neće vam ni malo prijetiti, pogotovo jer je bez osnova.

Zdravlje: Izbjegavajte stresne rasprave.



Poso: Ideje koje ste podijelili s drugima u ovom periodu mogu vam doneti dosta nevolja i komplikacija na poslovnom planu. Jasno odredite šta su vam prioriteta, a šta nisu.

Ljubav: Vrijeme koje provodite s voljenom osobom daće vam snage da

se izborite s izazovima na poslovnom planu.

Zdravlje: Izbjegavajte začinjenu hranu.



Poso: Liderska pozicija kojoj težite omogućit će vam da unaprijediti i položaj vaših saradnika. Potrudite se da sve što ste zacrtali ostvarite bez kompromisa, jer ćete često biti uslovljeni da se prilagođavate situaciji.

Ljubav: Unesite živost u vezu koja već duže vrijeme stagnira zbog vaše prezauzetosti.

Zdravlje: Budite umireni u rani.



Poso: Pridložite ideje i rješenja koja budete ponudili doneće vam mogućnost da se oprobate u novim vještinama. Možete računati na podršku starije osobe iz vašeg radnog okruženja.

Ljubav: Želite pokrenuti vezu iz učmalosti i apatije, al niste sigurni da li to i vaš partner želi.

Zdravlje: Izbjegavajte alkohol.



Poso: Na pragu ste značajne odluke i u nastupajućem periodu oslonite se na sopstvenu promišljenost i iskustvo.

Ljubav: Harmonični odnosi kojima težite biće vam teško dostižni zbog prizauzetosti voljene osobe.

Zdravlje: Izbjegavajte slano.

T. K. M.



500 dinara



500 dinara



500 dinara



500 dinara



500 dinara



500 dinara



500 dinara



500 dinara



350 dinara



1.500 dinara

Knjige u izdanju Bunjevačkog informativnog centra možete naručiti na telefon 024/523-505, po navedenim cijenama i nuz poštanske troškove.



Izložba božićnjaka u Maloj Bosni

